БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят Үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган.

№ 276 (8801) | 1958 оной ноябриин 23, воскресени | Сэн 20 мүнгэн

НҮХЭД ҺААЛИШАД! Саяитын малшадай уряае дэмжэжэ, ноябрь-декабрь-январь һарануудта үнеэн бүриһөө 700 килограмм һү һаахын түлөө тэмсэ!

Республикын колхоз, совхозуудай эрхим түрүү һаалишад: (зүүн гарһаа) 1. Ториин аймагай Свердловэй нэрэмжэтэ колхозой түрүү һаалишан Христинья Головина. 2. Бичурын совхозой залуу һаалишан Зинаида Шоймполова. 3. Сэлэнгын аймагай Карл-Марксын нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Буданай Буянтуева. 4. Кударын аймагай Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой түрүү һаалишан Мария Бабыкина. 5. Кабанскын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түрүү һаалишан Зинаида Русина. 6. Яруунын һү-мяханай совхозой залуу һаалишан Анна Митыпова.

А. Мантаевай, Н. Дамбаевай, Г. Цыдыповэй фотонууд.

[Х]үдөө ажахын хүсэтэ дэбжэлтэ

[...]үсэн түгэс социалистическэ Эхэ [...]ройнгоо коммунизм тээшэ даб[...] замдаа хүн түрэлтэндэ үзэг[...]гүй ехэ алхам хэхэеэ байһые тү[...] партиингаа XXI съезд дээрэ нү[...] Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй [...]сүүдһээ Совет гүрэнэй хүн бү[...] ойлгожо, омогорхохо ёһоороол [...]горхоно. Социалистическэ про[...]ленностиин һүр жабхаланта [...]элтын хажуугаар, хүдөө ажа[...] бүхы һалбаринууд хурдан түр[...]ээр урагшаа дабшахань.

[К]олхоз, совхозуудай үйлэдбэрие [...] ехээр дэбжээхэ талаар [КП]СС-эй ЦК-гэй 1953 оной сентяб[...] Пленумэй хараалһан хэмжээ[...]лгануудые бэелүүлхэ зуураа, [...]гэй ажалшад горьтой амжал[...]туйлаа. Һүүлэй дүрбэн жэл соо [СС]Р-эй хүдөө ажахын бүхы про[...]иин ургалта жэл соо дунда [...]эр 7,1 процент болоһон байна. [...]н тиихэдэ США-да энэ ургал[...] оройдоо 1,1 процент болоо. [...]ша ондо гүрэнэй амбаарта [...]өө дуулдаагүй ехэ ороохо та[...] орожо, урда жэлнүүдэйхиһээ [...]а байса ехэ сахарай свёкло, мя[...] һүн болон бусад продуктнууд [...]дхэгдэһэн байха юм.

[...]э амжалтануудһаа бүри ехэ [...]та туйлаха зорилгонууд 1959—[1965] онуудта СССР-эй арадай ажа[хые] хүгжөөхэ даабарита тоонуудай [...]кт соо хараалагдана. Долоон [...]й эсэстэ Эхэ оромнай жэл бү[...] 10—11 миллиард пүүд ороохо [...]а хуряадаг болохо. Мүнөө жэ[...]лтэй сасуулбал, 1965 ондо хү[дөө] ажахын бүхы продукциин хэм[...] юрэнхы дээрээ 1,7 дахин ехэ [бол]хоор түсэблэгдэнэ. Тэрэнэй [...]р эдлүүриин газарай 100 гек[...] бүриһөө 1965 ондо хүдөө ажа[хын] гол шухала продукци абалга [СШ]А-гэй мүнөө үеынхиһөө холо[...] гараха байна.

[Х]үдөө ажахые хүгжөөхэ талаар [...], Правительствын абаһан [хэм]жээ-ябуулгануудай ашаар, кол[хоз]гуудай, совхозой хүдэлмэри[лэгш]эдэй оролдосотой ажалай [...]р манай Бурят ороной хүдөө [ажах]ай ажалшад мүн лэ баясама [амжа]лтануудые туйлаад, ерэхэ до[лоон] жэлдэ ехэхэн зорилгонуудые [...]лжа байнхай. Республикым[най] хүдөө ажахын гол һалбари— [мал] ажал һүүлэй дүрбэн жэлэй тур[шада] нилээд хүгжөө. Колхоз, сов[хозуу]дай хонидой тоо 35 процентээр [...]роо. Энэ үедэ һү абалга бүхы [...]э 2,1 дахин, нооһо—1,8 дахин, [...]н мяха—2,4 дахин ехэ болоо. [...]э 1954 ондо үнеэн бүриһөө [...] килограмм һүн һаагдаһан бай[...] үнгэрһэн жэлдэ 1261 кило[грам]м һаагдаа. Хонин бүриһөө ноо[һо] [х]айшалалга нэгэ килограммаар [...]лээ.

[...]у малай тоо толгойн олошор[...] ашаг шэмынь дээшэлхэдэ рес[публ]икамнай гүрэндөө һү, мяха, [...] үндэгэ ехээр тушаадаг, ху[...]даг болонхой. Хүдөө ажахын [прод]уктнуудай бэлэдхэлэй сэнгэй [...]лжэ, тэдээнии ехээр тушаа[...] болоходо, колхозуудай мүн[гэн] олзо доход энэ үедэ 115 мил[лион] түхэригөөр ургаа. Һүүлэй дүр[бэн] жэлдэ 258 мянган гектар шэнэ, [...]г газар элдүүрилэгдэжэ, та[рял]ангай талмай үргэдхэгдөө.

[...]лаһан эдэ амжалтануудаараа [респу]бликын колхоз, совхозуудай ажалшад һанаагаа амарнагүй. Бүхы совет арадтаяа хамта тэдэнэр ерэхэ долоон жэлэй туршада үргэн элдин Бурят оронойнгоо баялигые, арга боломжонуудые улам бүри оролдосотойгоор ашаглажа, элдэб зүйлэй продуктнуудые элбэг дэлбэгээр абаха юм.

1965 ондо республикын колхоз, совхозуудай эбэртэ бодо малай тоо нёдондо жэлэйхиһээ 35 процентээр дээшэлхэ, тэрэ тоодо үнеэдэй тоо 57 процентээр олон болохоор хараалагдана. Ерэхэ долоон жэлдэ олзо доход ехэтэй хонин ажал хурданаар хүгжөөгдэхэ. Колхоз, совхозой хонидой тоо 2,4 дахин олошорхоор түсэблэгдэнэ. Тиихэдэ энэ үедэ шубуудай, илангаяа уһанай шубуудай тоо ехээр олон болохо байна. Колхоз, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд, мэргэжэлтэд энэ хугасаада гол анхаралаа малай үүлтэрые һайжаруулха, үнеэ, хонидоо бүхыдэнь искусственна аргаар үрэжүүлхэ, адуу малай ашаг шэмые саашадань бүри дээшэлүүлхэ зорилготой. 1965 ондо һү һаалга бүхы дээрээ нёдондо жэлэйхиһээ хоёрһоо үлүү дахин ехэ болохо гэжэ багсаагдана. Долоон жэлэй эсэстэ нооһо абалга нёдондонойхиһоо 3,7 дахин, мяха—3,4 дахин ехэ болгогдохоор хараалагдана.

Ниитын адуу малай тоо толгой олошоруулха, ашаг шэмыень иимэ ехээр дээшэлүүлхын тула тарялан, сабшалангай ургасые эрид ехэдхэхэ, талмайень үргэдхэхэ болоно. Илангаяа уһалууриин газарые үргэдхэжэ, тэрэниие 200 мянган гектарта хүргэхэ зорилго табигдана. Долоон жэлэй туршада 265 мянган гектар шэнэ газар элдүүрилэгдэхэ, 170 мянган гектар намаг газар хатаагдаха болоно. Тиигэжэ малай бүдүүн тэжээл бэлэдхэлгэ нёдондонойхиһоо 2,8 дахин, шэмэтэ тэжээл—3,5 дахин, таряа талханай зүйл —2,3 дахин дээшэлүүлэгдэхээр түсэблэгдэнэ.

Республикымнай ажалшад КПСС-эй XXI съезд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдтэй танилсаха зуураа, үдэр саг гээнгүй доторойнгоо арга боломжонуудые тооложо үзөөд, тодорхой уялгануудые абажа, ажалай шэнэ үльгэр жэшээ харуулжа байнхай. Тарбагатайн аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой һаалишад, малшад ноябрь—декабрь—январь һарануудта үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 700 литр һү һааха зорилго урдаа табяад, үсэд шангаар ажаллажа байна. Тэдэнэй эдэбхи үүсхэлые колхоз, совхозуудай һаалишад дэмжэжэ эхилээ.

Эхэ оронойнгоо һалбаран бадаржа, коммунизм байгуулха асари ехэ зорилгонуудые шиидхэжэ байхада арад зоной зохёон байгуулхы эдэбхи үүсхэл орьёлон дэлбэржэ, үдэрһөө үдэртэ шэнэ илалта асарна. Орон доторнай коммунистическэ ажалай түрүүшын бригаданууд бии боложо, ажалай хуушан нормонуудые хамха сохин, шэн габьяата ажалай баатаршалга харуулна. Коммунистическэ мүрысөөнэй хүсэтэ долгин һүрэтэйгөөр эбхэрнэ. Иигэжэ агууехэ Коммунистическэ партиингаа сэсэн мэргэн хүтэлбэри доро ябажа, совет арадай коммунизм байгуулха түүхэтэ хэрэгтэ шиидхэхы алхам хэхэнь лабтай.

Энэ оной үнгэрһэн 10 һарын туршада үнеэн бүриһөө 1600 килограммһаа дээшэ һү һааһан колхозууд

Колхоз	Аймаг	Түрүүлэгшын нэрэ, обог	Һаагдаһан һүн
Калининай	Тарбагатайн	Болонев И. М.	2081
«3-я пятилетка»	Иволгын	Горбунов П. А.	1804
Лазогой нэр.	Прибайкальска	Молоков В. А.	1743
Ленинэй нэр.	Кударын	Иванов И. Ф.	1712
Ленинэй нэр.	Б-Кударын	Сычев Т. Д.	1666
Ленинэй нэр.	Кабанскын	Квасников А. К.	1626
«Восход»	Кабанскын	Кожемякин В. Н.	1622
«Заветы Ильича»	Прибайкальска	Боев Н. М.	1603

10 һара соо үнеэн бүриһөө 1950 литрһээ дээшэ һү һааһан һүнэй-товарна фермын түрүү һаалишад

Нэрэ, обог	Колхоз	Аймаг	Һаагдаһан һүн
Эрдынеева Д. Б.	Ждановай нэр.	Кударын	2655
Харламова А. С.	Свердловэй нэр.	Ториин	2633
Цыремпилова Х.	Свердловэй нэр.	Ториин	2563
Осокина М. Т.	Свердловэй нэр.	Ториин	2536
Казазаева Т. Ф.	Калининай нэр.	Тарбагатайн	2441
Борисова А. Б.	Калининай нэр.	Тарбагатайн	2363
Вязьмина В. И.	Лазогой нэр.	Прибайкальска	2309
Шелканова Т.	«Заветы Ильича»	Ториин	2248
Пурбуева Н.	«Коммунизм»	Иволгын	2241
Чебунина Ф. Г.	«Путь Ильича»	Сэлэнгын	2211
Зайцева С. С.	Калининай нэр.	Тарбагатайн	2196
Крюкова А.	«Заветы Ильича»	Ториин	2179
Бобыкина И. И.	Ранжуровай нэр.	Кударын	2170
Кокорина В.	«Коммунизм»	Иволгын	2168
Русина З. М.	XX партсъездын нэр.	Кабанскын	2142
Гомбоева М.	«Коммунизм»	Иволгын	2123
Баинова Б. Н.	Ранжуровай нэр.	Кударын	2094
Юдаева М. А.	Лазогой нэр.	Прибайкальска	2094
Ермакова Н. Е.	Лазогой нэр.	Прибайкальска	2093
Трифонова Ф.	«Путь Ильича»	Сэлэнгын	2091
Десятова В. Ф.	Свердловэй нэр.	Ториин	2077
Дармаева С.	Карл Марксын нэр.	Баргажанай	2040
Корытова А. Г.	Ленинэй нэр.	Кабанскын	2036
Пунцыкова Е. П.	Ждановай нэр.	Бичурын	2029
Емельянова А. С.	Калининай нэр.	Тарбагатайн	2027
Мухина А. И.	Кировэй нэр.	Кабанскын	2017
Перевозникова К. К.	Ленинэй нэр.	Кабанскын	1997
Хабибулина И.	Ленинэй нэр.	Кударын	1995
Нечаева М. Г.	«40 лет Октября»	Кударын	1994
Власова Е. П.	Калининай нэр.	Тарбагатайн	1990
Борисова А. П.	Калининай нэр.	Тарбагатайн	1989
Корытова Л. И.	Ленинэй нэр.	Кабанскын	1988
Казазаева А. П.	Калининай нэр.	Тарбагатайн	1980
Яковлева Ф. А.	Калининай нэр.	Тарбагатайн	1973
Савельев А.	Свердловэй нэр.	Ториин	1976
Сандакова Б. С.	Ждановай нэр.	Бичурын	1969
Лямина А.	Свердловэй нэр.	Ториин	1964
Инкина А. П.	Лазогой нэр.	Прибайкальска	1956
Головина К.	Свердловэй нэр.	Ториин	1955
Астраханцева В. В.	Лазогой нэр.	Прибайкальска	1952
Коркина Г. Д.	«Заветы Ильича»	Прибайкальска	1951

Үнеэн бүриһөө 1600 килограммһаа дээшэ һү һааһан совхозууд

Совхоз	Директорэй нэрэ, обог	Һаагдаһан һүн	Совхоз	Директорэй нэрэ, обог	Һаагдаһан һүн
Бичурын	Юмсунов Б. Б.	2080	Борьсогой	Мельников Д. В.	1971
Кяхтын	Ильков Д. В.	1997			

10 һара соо үнеэн бүриһөө 2200 литрһээ дээшэ һү һааһан үүлтэртэ фермын түрүү һаалишад

Нэрэ, обог	Колхоз	Аймаг	Һаагдаһан һүн
Жалсанова П.	Карл Марксын нэр.	Сэлэнгын	3985
Буянтуева Б.	Карл Марксын нэр.	Сэлэнгын	2979
Будажапова Д.	Карл Марксын нэр.	Сэлэнгын	2847
Савинова М.	Карл Марксын нэр.	Сэлэнгын	2791
Цырендоржиева Д.	Карл Марксын нэр.	Сэлэнгын	2606
Дараева Т.	Карл Марксын нэр.	Сэлэнгын	2551
Яндакова П.	Сталинай нэр.	Сэлэнгын	2403
Дамбаева С.	Карл Марксын нэр.	Сэлэнгын	2339
Дашиева С.	Карл Марксын нэр.	Баргажанай	2293
Бадмаева Д.	Сталинай нэр.	Сэлэнгын	2250
Тубчинова Р.	Сталинай нэр.	Сэлэнгын	2240

Үнеэн бүриһөө 2100 литрһээ дээшэ һү һааһан совхозуудай һаалишад

Нэрэ, обог	Совхоз	Аймаг	Һаагдаһан һүн
Дармаева Д.	Бичурын	Бичурын	3014
Гармаева А.	Бичурын	Бичурын	2900
Линхобоева Б.	Бичурын	Бичурын	2847
Буянтуева В.	Сэлэнгын	Сэлэнгын	2775
Гармаева В.	Бичурын	Бичурын	2644
Чойжамсуева М.	Сэлэнгын	Сэлэнгын	2540
Плотникова Е.	Бичурын	Бичурын	2476
Гуржапова Я.	Сэлэнгын	Сэлэнгын	2460
Лукащук М. М.	«Эрдэм»	Мухаршэбэрэй	2400
Доржиева Д.	Бичурын	Бичурын	2365
Ульзытуева Д. Б.	Кяхтын	Кяхтын	2362
Олейникова А.	«Эрдэм»	Мухаршэбэрэй	2350
Цыремпилова Р. П.	Кяхтын	Кяхтын	2340
Дашипилова З. П.	Кяхтын	Кяхтын	2320
Дамбаева Б.	Бичурын	Бичурын	2289
Беляева О.	Бичурын	Бичурын	2286
Цынгунова А.	Сэлэнгын	Сэлэнгын	2282
Романюк А.	«Эрдэм»	Мухаршэбэрэй	2277
Жигмитова Д. Н.	Кяхтын	Кяхтын	2260
Урусова А. С.	Кяхтын	Кяхтын	2194
Батомункуева Ц.	Бичурын	Бичурын	2191
Гармаева Д. Б.	Кяхтын	Кяхтын	2185
Нагирина О. Т.	«Эрдэм»	Мухаршэбэрэй	2177
Ванчикова Н. Б.	Кяхтын	Кяхтын	2175
Баторова Н.	Кяхтын	Кяхтын	2152
Гатыпова С.	Бичурын	Бичурын	2139
Цыренова Ц.	Бичурын	Бичурын	2136
Бабаева Д.	Кяхтын	Кяхтын	2132
Дашипылова Н. Б.	Кяхтын	Кяхтын	2125
Жамбалова Ц. Б.	Кяхтын	Кяхтын	2122
Хайдапова Н. Б.	Кяхтын	Кяхтын	2108
Занданова Н. Б.	Кяхтын	Кяхтын	2104

Үнеэн бүриһөө 3700 литрһээ дээшэ һү һааһан һуралсалай туршалгын ажахын һаалишад

Нэрэ, обог	Зооветинститутай һуралсалай туршалгын ажахы	Һаагдаһан һүн
Кожевникова З. И.	Һуралсалай туршалгын ажахы	4300
Усова А. В.	Һуралсалай туршалгын ажахы	4250
Зимирева Б. И.	Һуралсалай туршалгын ажахы	4195
Хлебникова А. Д.	Һуралсалай туршалгын ажахы	4014
Катаманова Н. В.	Һуралсалай туршалгын ажахы	3966
Максимова В. Д.	Һуралсалай туршалгын ажахы	3815
Ахминеева А. К.	Һуралсалай туршалгын ажахы	3749

КОММУНИСТИЧЕСКЭ АЖАЛАЙ БРИГАДАНУУДЫЕ БАЙГУУЛХА, ТЭДЭНЭЙ ХООРОНДО МҮРЫСӨӨ ЭМХИДХЭХЭ ТАЛААР КОМСОМОЛШУУД, ЗАЛУУШУУЛАЙ ШЭНЭ ПАТРИОТИЧЕСКА ХҮДЭЛӨӨЕ ВЛКСМ-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ ДЭМЖЭБЭ

Коммунистическэ ажалай бригадануудые байгуулха, тэдэнэй мүрысөө дэлгэрүүлхэ талаар комсомолшууд, залуушуулай шэнэ патриотическа хүдэлөөн тухай асуудалые ВЛКСМ-эй Центральна Комитедэй бюро хаража үзөө. Энэ гайхамшагта хэрэг үүсхэгшэд, нютагуудһаа ерэһэн комсомолой бүлэг хүдэлмэрилэгшэд ВЛКСМ-эй ЦК-гэй бюрогой хүдэлмэридэ хабаадалсаа.

КПСС-эй XXI съездын болохын урдахануур, мүн эдир залуу хүбүүд, басагадай дунда политическэ болон ажалай угаа ехэ дэбжэлтын боложо, партиин съездые эрхимээр угтахын түлөө мүрысөөнэй бүри үргэнөөр дэлгэржэ байһан оршон байдалда «1959—1965 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ даабарита тоонууд» тухай КПСС-эй XXI съезд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдэй зүбшэн хэлсэлгын боложо байһан үедэ коммунистическэ ажалай бригадануудые байгуулха шэнэ гайхамшагта үүсхэл гаргагдаба гэжэ ВЛКСМ-эй ЦК тэмдэглээ.

Московско-Рязанска түмэр замай Москва-Сортировочная гэжэ депогой тепловоз заһабарилдаг цехын залуушуулай коллективэй дунда коммунистическэ ажалай түрүүшын бригаданууд бии болоо. Эндэ 1919 ондо түрүүшын коммунистическэ субботник үнгэргэгдэһэн юм. Энээниие «Агууехэ үүсхэл» гэжэ В. И. Ленин нэрлэһэн байгаа. Эдэ бригаданууд социалистическэ мүрысөөнэй һайн дүй дүршэлые согсолһоной үндэһөөр байгуулагдаа, тиигээд манай орон дотор коммунизмые үргэн ехээр байгуулжа байһан шэнэ түүхэтэ шатада мүрысөө саашадань хүгжөөлгэ мүн болоно.

Залуушуулай гайхамшагта патриотическа үүсхэл хадаа партиин табиһан ехэ зорилгонуудые бэелүүлхээр бэлэн байхые, коммунизм байгуулха бүгэдэ арадай хэрэгтэ өөһэдынгөө эрхим хубитые оруулхые, мүн коммунистическэ общество байгуулха хүнүүдэй шэнжэ шанар өөһэдтөө хүмүүжүүлхые манай ороной залуу үетэнэй эрмэлзэжэ байһые элеэр харуулна.

Коммунистическэ ажалай бригадануудые байгуулха шэнэ патриотическа үүсхэлые манай ороной предприятинуудай, совхозууд, колхозууд болон РТС-үүдэй залуушуулай олон түмэн коллективүүд халуунаар дэмжээ.

Коммунистическэ ажалай бригаданууд гэжэ нэрлэгдэхэ эрхэ олохын түлөө залуу хүдэлмэришэдэй мүрысөөн шэнэ техникэ ашаглаһанай, үйлэдбэриие оньһожоруулһанай, автоматизацилһанай ашаар ажалай бүтээсые хаа хаанагүй, бүхы хэмжээгээр дээшэлүүлхэ зорилго табина. Өөһэдынгөө мэргэжэлтэй холбоотой бүхы шэнэ юумые хүсэдөөр хэрэглэхэ, суг хүдэлжэ байһан нүхэдтөө туһаламжа үзүүлхэ гэһэн уялгануудые залуу хүдэлмэришэд абана. Үйлэдбэриие нарижуулан һайжаруулха асуудалнууд, залуу хүдэлмэришэдэй техническэ болон юрэнхы эрдэм дээшэлүүлхэ тодорхой түсэбүүд бригадануудай коммунистическэ уялганууд соо хараалагдаһан байна.

Коммунистическэ ажалай бригадануудай хүдэлөөндэхи гол онсо өөрэ зүйлнүүдэй нэгэн юуб гэхэдэ, эрдэмдэ һураха, энэ эрдэмэй өөртэнь туһа боложо үгэхэһөө гадна, хамагай түрүүндэ үйлэдбэридэ, нүхэдтэнь туһа боложо үгэхын тулада ажалһаа таһарангүйгөөр эрдэмдэ һураха эрмэлзэлгэ мүн болоно.

Туд бүридөө эрдэмтэй, үйлэдбэри болон ажабайдалдаа болбосон, ёһотойл советскэ шэнэ түхэлэй хүн болохо гэһэн эрмэлзэлгэ залуушуулай коллективүүдэй коммунистическэ уялганууд дотор элеэр харагдана. Коллективэй гэшүүн бүхэнэй олондо туһатай ажал хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаха эрилтэ уялганууд дотор табигдаһан байха юм.

Коммунизм байгуулжа байһан залуушуулай ажабайдал болон ажал хүдэлмэриие тодорхойлһон ленинскэ агууехэ гол ёһонуудые залуу хүдэлмэришэд, инженер, технигүүд, колхозниигууд болон хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй гүнзэгы ехээр ойлгодог байһые баталан абтаһан бүхы коммунистическэ уялганууд гэршэлнэ.

ВЛКСМ-эй Центральна Комитет хадаа коммунистическэ ажалай бригадануудые байгуулха, тэдэнэй мүрысөө дэлгэрүүлхэ талаар комсомолой организацинуудай, залуушуулай коллективүүдэй патриотическа үүсхэлые һайшаагаад, промышленностиин предприятинуудай, транспортын, барилгын, колхоз, совхозуудай, РТС болон МТС-үүдэй комсомолшууд болон залуушуулай дундаһаа гараһан энэ үнэтэ үүсхэлые үргэнөөр дэмжэжэ дэлгэрүүлхыень, мүн КПСС-эй XXI съездые эрхимээр угтаха, долоон жэлэй шэнэ түсэбые амжалтатайгаар бэелүүлхэ зорилгоор абаһан коммунистическэ уялгануудаа дүүргэлгэдэнь залуушуулай коллективүүдтэ шухала туһаламжа хододоо үзүүлхыень комсомолой комитедүүдые уялгалаа.

Абаһан коммунистическэ уялгануудаа дүүргэлгэдэ гайхамшагта амжалта туйлахадань залуушуулай коллективүүдтэ коммунистическэ ажалай коллективэй нэрэ зэргэ комсомолой комитедүүд олгохо гэжэ ВЛКСМ-эй ЦК тогтообо.

Московско-Рязанска түмэр замай Москва-Сортировочная депогой цехын комсомол-залуушуулай коллективэй бэедээ даажа абаһан ехэ уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ байһыень хараадаа абан, ВЛКСМ-эй ЦК энэ цехтэ коммунистическэ ажалай цехын нэрэ зэргэ олгоо.

Энэ үнэтэ үүсхэлые дэлгэрүүлхэ талаар «Комсомольская правда» газетын ехэ, һайшаалтай хүдэлмэри хэһэниинь тогтоол соо тэмдэглэгдээ. Коммунистическэ ажалай бригадануудай хүдэлмэриин дүршэл болон тэдэниие комсомолой комитедүүдэй зүгһөө хүтэлбэрилгэ тухай материалнуудые үргэнөөр толилжо байхыень комсомолой газетэнүүд болон журналнуудай редакцинуудта дурадхагдаа.

Коммунистическэ ажалай бригадануудые байгуулхын түлөө хүдэлөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсахыень, партиин XXI съездын хүндэлэлдэ зорюулан, манай орон дотор коммунизм байгуулха ленинскэ заабариин бодото бэелэл бологшо арадай ажахые хүгжөөхэ, долоон жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө дайшалхы мүрысөө дэлгэрүүлхыень комсомолой организацинуудые, комсомолшууд болон залуу хүдэлмэришэдые, колхозниигууд, эрдэмтэд, барилгашад, инженернүүд болон технигүүдые ВЛКСМ-эй ЦК уряалаа.

[Э]б найрамдалай түлөө тэмсэдэг, Ирагай [н]иитын ажал-ябуулагшадай делегацитай Н. С. Хрущев уулзаба

[Эб] найрамдалай түлөө тэмсэл хэ[...] Ирагай ниитын ажал-ябуулаг[шадай] делегаци Эб найрамдал хам[гаалх]а советскэ комитедэй, гадаа[дын о]ронуудтай хани барисаа болон культурын холбоо байгуулха [обще]ствонуудай союзай уряалаар [...]тэ ерээд байна. СССР-эй [Мини]стрнүүдэй Соведэй Түрүүлэг[ш]э нүхэр Н. С. Хрущев энэ делега[цитай] ноябриин 21-дэ уулзаа. Над[...] Юсеф, Шейх Латиф гэгшэдэй [...]лдог энэ делегаци Ирагай [нии]тын түлөөлэгшэд—Абдулла [...] Сильва Матти Заку, Хасан [...] эль Нахр, Исмаил Рашид, [...] аль-Ахмар, Махди Хамид [...]л, Джамиль аль-Жавваф, [...] аль-Шейх Ради, Абдул Гани [...] Мудхар Фахми аль-Аззави, [...]ан, Мулла Джамиль Розбия[...] [Ш]акир Джерау гэгшэдһээ бүри[...]

[...]э дайнай аюулда эсэргүүсэн [...]н арадуудай хэхэ тэмсэл. ту[...] [Аф]рикын болон Дунда Зүүн зүг[эй] мүнөөнэй байдал тухай асуу[дал]даар, тэрэшэлэн Ирагай болон совет арадуудай хоорондохи хани ёһоной холбоо барисаа саашадань бэхижүүлхэ асуудалнуудаар хани халуун хөөрэлдөөн удаан саг соо болоһон байна.

Ирагһаа ерэһэн айлшад Советскэ Союз соогуур аяншалхадаа хараһан үзэһэн юумэ тухайгаа хөөрөө, советскэ олониитын хани халуунаар угтаһанда гүнзэгы ехээр баясажа байһанаа элишэлэн мэдүүлээ.

«Эб найрамдалай алтан гулабхаа» гэһэн значогые Ирагай эб найрамдалай тала баригшадай зүгһөө делегадууд Н. С. Хрущевто барюулаа.

Гадаадын оронуудтай хани барисаа, соёл культурын холбоо байгуулха обществонуудай союзай президиумэй түрүүлэгшэ Н. В. Попова, Эб найрамдал хамгаалха советскэ комитедэй харюусалгата секретарь М. И. Котов, Араб Зүүн зүгэй оронуудтай хани барисаа, соёл культурын холбоо байгуулха советскэ обществын түрүүлэгшын орлогшо А. Ф. Султанов хөөрэлдөөнэй үедэ байлсаа.

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XXI съездые угтуулан

„1959—1965 ОНУУДТА СССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫЕ ХҮГЖӨӨХЭ ДААБАРИТА ТООНУУД" ТУХАЙ НҮХЭР Н. С. ХРУЩЕВОЙ ХЭХЭ ЭЛИДХЭЛЭЙ ТЕЗИСҮҮДЫЕ СЪЕЗДЫН УРДА ТЭЭ ЗҮБШЭН ХЭЛСЭЛГЭ

Колхозно үйлэдбэриин хүгжэхэ тудам түрүү техникээр колхозуудай зэбсэгжэжэ, томохон ажахынууд болоод байһан үедэ, һайн эрдэм мэргэжэлтэй хүдэлмэрилэгшэдтэй болоод байһан мүнөөнэй эрхэ байдалда колхознигуудай материальна болон ажабайдалай эрилтэнүүд ниитын ажахыһаа улам бүри ехээр хангагдадаг болохо юм.

Арга боломжомнай ехэ

Ц. ЦЫБИКОВ, КПСС-эй Мухаршэбэрэй айкомой секретарь

Ерэхэ январь һарада болохоёо байгаа КПСС-эй XXI съезд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдые аймагаймнай ажалшад үргэнөөр зүбшэн хэлсэжэ байна. Ойрын долоон жэл соо оронойнгоо промышленность, хүдөө ажахы болон эрдэм соёлые хүгжөөхэ асари ехэ зорилгонуудай табигдажа байхада, энээниие аймагаймнай ажалшад ажалайшье, политическэшье ехэ дэбжэлтэтэйгээр угтажа байна гээшэ.

Партиин XXI съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ аймагаймнай колхозууд, совхоз, предприятинууд болон тус тус түрүүшүүл эдэбхитэйгээр оролсожо, ехэ ехэ уялгануудые абаһан байгаа. Мүнөө тэрэнээ бэелүүлхын түлөө урма зориг түгэлдэрөөр ажаллажа байна. Мухаршэбэрэй авторотын коллектив ашаа шэрэхэ жэлэйнгээ түсэбые декабриин 20 болотор дүүргэхээр шиидэһэн юм. Тиигээд эндэхид байгша онойнгоо арбан һарын түсэбые 112 процент дүүргээ. Аймагаймнай колхозууд, «Эрдэм» совхозшье хүдэлмэридөө ехэ амжалта туйлажа байнхай. Жэшээлхэдэ, «Үнэн» колхоз үнгэрһэн һарануудта һү һаалгаа нёдондонойхиһоо 19 процентээр дээшэлүүлэө. Энэ колхозой һаалишад һү һаалгаар аймаг соогоо түрүү зэргэдэ ябана. Тэрэшэлэн «Гигант», Калининай, Кировэй нэрэмжэтэ колхозуудай һаалишад һайн амжалта туйлажа байна. Аймагаймнай колхозуудта 75 һаалишад үнеэн бүриһөө 1200 литрһээ дээшэ һү һаагаад байна. Хонидой тоо толгой, нёдондо жэлэйхитэй сасуулаад үзэхэдэ, колхозуудта 15 процентээр, «Эрдэм» совхоздо 63 процентээр олошороо. Ноохо абалга нёдондонойхиһоо 433 центнерээр дээшэлээ гэхэ гү, али хонин бүриһөө 3 килограмм 170 грамм нооһон хайшалагдаа. Тиихэдэ аймаг соомнай зарим хонишодой бригада бүри ехэ амжалта туйлаһан байха юм. Жэшээнь, «Үнэн» колхозой ахалагша хонишон Гарма Цыдыповэй даадаг отарынхид хонин бүриһөө 6 килограмм 900 грамм нооһо хайшалаа. «Искра» колхозой ахалагша хонишон Георгий Стулевай отарада 100 эхэ хонин бүриһөө 103 хурьган абтаа, хонин бүриһөө 4 килограмм 500 грамм нооһон хайшалагдаа. Иимэрхүү жэшээ олон.

Гэбэшье мал ажалые саашадань хүгжөөхэ, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ талаар Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүд соо ехэ зорилгонууд табигдана. Манай аймагта хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд үшөөл ехэ, дутуу дунданууд олон. Илангаяа һү һаалгаар олон колхозууд гээгдэлдэ оронхой. Тэдэнэй тоодо «Дружба», «Победа», Ленинэй нэрэмжэтэ колхозууд оролсоно. Эдэ колхозууд 10 һарын турша соо үнеэн бүриһөө оройдоол 800 литрһээ үлүүтэйхэн һү һаагаа. Гадна, байгша ондо аймагаймнай колхозууд мяха абалгаяа 35 процентээр дээшэлүүлхэ, тэрэ тоодо гахайн мяха абалгые 1.5 дахин ехэ болгохоор шиидэһэн байгаа. Мүнөө үедэ олон колхозууд мяха тушаахa түсэбөө дүүргээгүй байһаар.

Малшадай дунда ажалай түрүү дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ талаар бага хүдэлмэри ябуулагдана гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Эдэ дутагдалнуудаа зайсуулхын түлөө тэмсэхэ байнабди. Гадна, малай үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулагдаха зэргэтэй.

Ниитынгээ малда элбэг хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлдэхэ арга боломжонууд манай аймагта ехэ байһан юм. Тиибэшье малдаа хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлдэжэ шадаагүйбди. Мүнөө жэлдэ адуу малнай үбһэ тэжээл дутамагтай ондо орохонь. Колхозууд нёдондо жэлэйхиһээ 20 мянган центнер ехэ үбһэ абабашье, шэмэтэ тэжээл багаар бэлдээ.

Манай аймагта кукурузын һайн ургаса ургуулмаар юм. Энээниие юун гэршэлнэб гэхэдэ, энэ жэлдэ «Искра» колхоз 76 гектар талмай дээрэһээ га бүриин 70 центнер, «Илалта» колхоз 30 гектарай тус бүриин 120 центнер кукурузын ургаса хуряаһан байна. Тиихэдэ, адлихан эрхэ байдалда байгаад, «Путь Ленина» колхоз, «Эрдэм» совхоз кукурузын гектар бүриһөө 2,5—4,5 центнер ургаса хуряаһан байха юм. Шалтагааниинь юуб гэхэдэ, агротехникын заабаринууд дүүргэгдэнэгүй. Энэ ургамалые квадратно-гнездовой аргаар тариха гэжэ хэлсээд, тэрэнээ минил хооһоч хөөрэлдөөгөөр дүүргэнэ. Тиихэдэ кукуруза тариха газар ёһотойгоор шэлэгдэнэгүй, һайнаар үтэгжүүлэгдэнэгүй. Тиин үрэһээ тарижархёод, ургасын хойноһоо харууһа хэхэ хэрэгтэ анхарал табигдадаггүй байна. Урда жэлнүүдэйнгээ дутагдалнуудые дахин дабтажа байхагүйн тулада колхозууд кукуруза тариха полинуудаа шэлэн оложо, газарайнь хүрьһэнэй шанарые шалгуулжа байна. Ерэхэ жэлдэ шанар һайнтай пар дээрэ үтэгжүүлгэ ехээр хэгдэжэ, таарамжатай үрэһөөр тарилга хэгдэхэ юм. Кукуруза ургуулха звенонуудые мүнөөнһөө бүридхэжэ, тэдэнэй дунда һуралсал эмхидхэхэ ёһотойбди.

Сабшалангаа һайнаар уһалжа, үбһэ ногоонной ургасые ойрын жэлнүүдтэ хоёр—гурба дахин дээшэлүүлхэ, шэмэтэ тэжээл малдаа элбэгээр бэлдэхэ, иигэжэ малай ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхэ гээшэ аймагаймнай партийна организациин, хүдөөгэй бүхы ажалшадай шухала зорилго болоно.

Байгша ондо «Искра», «Коммунизм» колхозуудта тарялан дээрэһээ гектарай 10—12 центнер орооһо тарянай ургаса хурягдаа. Гэбэшье, аймагаймнай олонхи колхозууд бага ургаса абана. Суулгын «Ошон», «Илалта» колхозууд, тиихэдэ «Путь Ленина», XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозууд гектар бүриһөө оройдоол 6 центнер хүрэхэгүй орооһо таря хурягаа.

Манай аймаг республика дотороо тарян ажахы ехэтэй аймагуудай нэгэн юм. Тиимэһээ бии байһан дутагдалнуудаа ойрын жэлнүүдтэ зайсуулжа, орооһо тарянай баян ургасын түлөө тэмсэхэ ёһотойбди. Колхозуудта, совхоздо тарянай юундэ бага ургаса абтанаб гэхэдэ, шанар һайнтай сортовой үрэһөөр тарилга хэгдэнэгүй. «Победа» колхоз 600-гаад гектарта шанар муутай үрэһэ тарьяад, гектарай оройдоол 3 центнер таря хураагаа бшуу. Агротехническэ заабаринууд нарийнаар сахигданагүй. Олон колхозууд тарилгын болзорые ехээр һунаадаг, газараа мүртэйгөөр элдүүрилдэггүй байха юм.

Орооһо тарянай ургасые эрид дээшэлүүлхэ зорилгоор аймаг доторнай ехэ хүдэлмэри ябуулагдахаар хараалагдана. 1959 ондо Түгнын уһалууриин системые заһабарилжа захалхамнай. Тиигэбэл таряалан, сабшалангай мянгаад гектар газарые нэмэжэ уһалха арга олдохо. Ерэхэ жэл шэнэ газар элдүүрилэгдэжэ, таряаламнай бүри үргэдхэгдэхэ зэргэтэй.

Һая аймагаймнай партийна конференци боложо үнгэрөө. Конференци дээрэ делегадууд аймагай партийна организациин хүдэлмэридэхи ехэхэн дутагдалнуудые элирүүлжэ, тодорхой зорилгонуудые табиба.

Аймагаймнай партийна организаци һаяхан боложо үнгэрһэн конференциин табиһан зорилгонуудые нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ, партиин XXI съездые ажалай ехэ амжалтаар угтахын түлөө тэмсэлдэ арад зонойнгоо хүсые элсүүлхэ байна.

Кяхтын гуталай фабрикын хүдэлмэришэдэй коллективэй митинг боложо, тэдэнэр 1959—1965 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ даабарита тоонууд тухай Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдые зүбшэн хэлсэбэ. Энэ асуудалаар КПСС-эй айкомой секретарь нүхэр Копылов элидхэл хээ. **Зураг дээрэ:** Кяхтын гуталай фабрикада болоһон митинг.

А. Калмыковой фото.

Шэнэ уялга абаба

Улан-Удын судна бүтээдэг, заһабарилдаг заводой цехүүд болон участогуудаар «1959—1965 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ даабарита тоонууд» тухай КПСС-эй XXI съезд дээрэ Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдтэй танилсажа байна.

Заводой механическа цехын мастер Л. С. Розенкинд иигэжэ хөөрэнэ:

— Партиин XXI съезд дээрэ нүхэр Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүд соо найруулагдаһан коммунистическэ байгуулалтын асари ехэ хараа түсэбүүд, Советскэ Союзай хүгжэлтын дүнгүүд совет хүн бүхэниие баярлуулна. Коммунистическэ партиин зохёоһон СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ 7 жэлэй түсэбэй ёһоор транспортын судна бүтээлгэ ехэхэнээр хүгжөөгдэхэ байна. Тиимэһээ судна баригшад бидэнэрэй үүргэ, харюусалга бүри ехэ болоно. Мүнөө манай заводойхид Братска ГЭС-эй захилнуудые амжалтатайгаар дүүргээд, ороной бусад барилгануудай захилнуудые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэжэ байна. Манай цехтэ үйлэдбэриин түрүүшүүл үдэр бүри олошорно. Токарьнууд Ф. Чагирев, М. Степанец, фрезеровщигууд В. Шигаев, Д. Хохряков болон бусад халаанайнгаа даабари 200—210 процент хүрэтэр дүүргэнэ.

Тус участогай хүдэлмэришэд партиин XXI съездын хүндэлэлэй вахтада жагсаад, ажалайнгаа бүтээсые түсэбөөр хараалагдаһанһаа 1,5 дахин дээшэлүүлхэ, уралан нарижуулгын 3 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ уялга абаба.

Д. Цырендоржиев.

Үшөө һайнаар ажаллахабди

Гоё һайхан уряа лозунгнуудаар шэмэглэгдэһэн механическа цех. Эндэ Улан-Удын «Механлит» заводой хүдэлмэришэд, инженернүүд, технигүүд болон алба хаагшад олороо сугларжа, «1959—1965 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ даабарита тоонууд тухай» партиин XXI съезд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдтэй танилсаба.

Заводой партийна бюрогой секретарь нүхэр Колода митинг нээжэ, Бурядай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Чепаринда үгэ үгэбэ. Үгэ хэлэгшэ КПСС-эй XXI съезд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдэй ехэ удха шанартайе тэмдэглэхэ зуураа, долоон жэлэй үнгэрөөд байхада, Эхэ ороомнай ямараар хубилхаб гэжэ сугларгшадта һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгөө.

— Долоон жэлэй түсэб хадаа алдарта партиимнай ленинскэ генеральна хараа шугамые бодото дээрэнь бэелүүлгын шэнэ гэршэ жэшээ болоно,— гэжэ рамна цехын залуу мастер Безбородов хэлэнэ. — Тиимэһээ би партиин XXI съездын хүндэлэлдэ зорюулжа, ажалай вахтада жагсахыень заводойнгоо залуушуулые уряад, хүдэлмэрөө шанар һайнтайгаар, түргөөр бүтээхыень уряалнаб.

Заводой хүдэлмэришэд тезисүүдэй машина бүтээлгын бүлэгые ехэтэ һонирхожо уншаһан байна. Яахадааб гэхэдэ, Эхэ ороноймнай машина бүтээлгэ хэзээ хэзээнэйхиһээ ехээр ургаха байна бшуу. Энээнэйнь ашаар заводтонь машина, техникэ, мүн запасной частьнууд олоор ерэдэг болохо ха юм.

— Манай заводто энэ үе соо ажалай бүтээсэ хоёр дахин ехэ болохоор хараалагдана,—гэжэ механическа цехын түмэршэ дархан Н[illegible]деин хөөрэнэ.—Заводоймнай туйлаһан амжалта барандамнай үнэтэй. Би энэ үдэрһөө хойшо һара бүриингөө даабариие хододоо үлүүлэн дүүргэжэ байхаб.

Удаань моторно цехын мастер нүхэр Буденец трибунада гараба. Цехынгээ хүдэлмэришэдэй зүгһөө тезисүүдэй проектые һайшаажа байһанаа мэдүүлхэ зуураа, тэрэ иигэжэ хэлээ:

— Мүнөө хаа хаанагүй, үргэн уужам Эхэ ороноймнай завод бүхэнэй хүдэлмэришэд митингдэ суглархадаа, шэнэ шэнэ уялга абана гээшэ ааб даа. Ороноймнай хүдэлмэришэн анги партиингаа уряалда эрхим ажалаараа харюусадаг заншалтай. Тиимэһээ бидэнэр, автотрактор хабсаруулдаг цехын хүдэлмэришэдые социалистическэ мүрысөөндэ уряад, жэлэйнгээ түсэбые һараар уридшалан дүүргэхэ уялга абанабди.

—Таанадай уряа хүндэтэйдэ тоолон абанабди,—гэжэ авто-трактор хабсаруулдаг цехын хүдэлмэришэдэй зүгһөө слесарь-хабсаруулагша нүхэр Новиков хэлээд,—жэлэйнгээ түсэбые декабриин нэгэндэ дүүргэхэ гэлсээбди,—гэжэ нэмээбэ.

Тэрэшэлэн заводой механическа цехын хүдэлмэришэд ажалай вахтада жагсаһан тухайгаа мэдүүлбэ. Цехын мастер нүхэр Бессараб иигэжэ хэлээ:

— Цехымнай хүдэлмэришэд Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XXI съездын нээгдэхэ үдэр болотор январь һарынгаа түсэбые 105 процент дүүргэхээр шиидэнхэй.

Митингдэ хабаадагшад КПСС-эй XXI съезд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдэй проектые һайшааһан шиидхэбэри нэгэн дуугаар баталан абаа.

Т. Бадмаин.

Эд хэрэглэгшэдэй кооперациинхидай зорилго

Бурядай АССР-эй эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэд СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ тухай долоон жэлэй даабарита тоонуудые ехээр һайшаагаад, һонирхон шудалжа байна.

Даабарита тоонууд дотор хэлэгдэһэнэй ёһоор, 1959—1965 оной туршада арад зондо хэрэгтэй эд бараан, эдеэ хоол бүри ехээр гаргагдадаг болохо. Энээнтэй дашарамдуулан, ерэхэ долоон жэлэй туршада эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэдэй үмэнэ бүри харюусалгатай зорилго табигдана. Республикымнай эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэд партиин XXI съездын хүндэлэлдэ дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаад, тэрээнээ дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлнэ. Тэдэнэр абаһан уялгаяа дүүргэлтэ болгон, ажалдаа бага бэшэ амжалта туйлаа.

Эд хэрэглэгшэдэй кооперациимнай эмхи зургаанууд эд бараа наймаалха 10 һарынгаа даалгабариие 101,2 процент дүүргэһэн байна. Түсэбһөө гадуур арад зондо 8 миллион гаран түхэригэй эд бараан наймаалагдаа. Үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо энэ жэлэй арба һарын туршада 56 миллион түхэригэй эд бараан ехээр худалдагдаһан байха юм. Республикын ажалшадай улам баян шадалтай боложо байһыень дээрэ дурсагдаһан баримта гэршэлнэ. Баргажанай, Кабанскын, Курумканай, Кяхтын, Баунтын, Хойто-Байгалай, Мухаршэбэрэй, мүн бусадшье аймагуудай эд хэрэглэгшэдэй кооперациинхид эд бараа наймаалгаар абаһан социалистическэ уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна.

Хүдөө ажахын болон мал ажалай продуктнуудые, мүн бусадшье зүйлнүүдые бэлдэхэ түсэбөө кооперациин хүдэлмэрилэгшэд байгша оной ноябриин 10-да 96,8 процент дүүргээ. Тиимэһээ Буркоопсоюзай худалдаа наймаанай эмхи зургаанууд энэ жэлэйнгээ бэлдхэлэй түсэбые декабриин 1 хүрэтэр, болзорһоонь урид дүүргэхэ бүхы арга боломжотой. Нооһо бэлдхэхэ жэлэй түсэб 116,7 процент, арһа бэлдхэхэ түсэб 122,6 процент, үнгэтэ металлнуудай хаядаһа суглуулха түсэб 104,9 процент дүүргэгдэнхэй.

Эд хэрэглэгшэдэй кооперациин предприятинууд валовой продукци гаргаха арбан һарынгаа даалгабариие 104,8 процент, тэрэ тоодо хилээмэ бариха түсэб 106,7 процент, кондитерска зүйлнүүдые бүтээн гаргаха түсэб—108,4 процент дүүргэгдэһэн байна.

Худалдаа наймаанай эмхи зургаанууд шэнэ, түрүү арга ехээр хэрэглэдэг боложо байнхай. Кооперациин 135 магазин ажалдаа шэнэ арга хэрэглэжэ, эд зөөридөө хамтаараа, бригада бригадаараа харюусадаг, үдын забһарлалгын үедэ магазинаа хаангүйгөөр, воскресенидэ амарангүйгөөр ажалладаг болоһон байна. Худалдаа наймаагаа иигэжэ эрхилхэдэнь ажалшадта таатай зохид болонхой.

Хэдэ хэдэн аймпотребсоюзууд, тусхайлбал, Баргажанай, Сэлэнгын, Кяхтын аймпотребсоюзууд колхозуудай холын гүүртэ, фермэнүүдтэ наймаалагшагүй ларёгуудые нэмэжэ нээгээ. Мүнөө үедэ республикымнай кооперациинхид наймаалагшагүй 132 ларёк эмхидхээд байна.

Хүн зондо ном ехээр наймаалагдадаг болоо. Кооперациинхид ном наймаалха 10 һарынгаа даалгабариие 103 процент дүүргээ. Буркоопсоюзай правлени ном наймаалдаг тусхай автолавка эмхидхэжэ, һүүлшын хоёр һарын турша соо Мухаршэбэрэй, Бичурын, Зэдын, Ториин, Закаменай, Заиграйн аймагуудай арад зондо ном наймаалба.

Республикын эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэдэй абаһан уялгануудаа муу бэшээр дүүргэжэ байбашье һаань, ажалдань үшөөл ехэхэн дутагдалнууд бии байһаар. Республикын кооперации эд бараа наймаалха арба һарынгаа даалгабариие бүхы дээрэнь дүүргээ гэхэ зуура, Кударын, Тарбагатайн, Ториин, Хориин, Түнхэнэй, Ахын аймпотребсоюзууд эд бараа наймаалха түсэбөө муугаар дүүргэжэ байна. Эдэ аймпотребсоюзууд даалгабаряа саг үргэлжэ таһалдуулжа, республикын эд хэрэглэгшэдэй кооперациинхидай ажалые бүхыдэнь хойшо татана. Кударын аймпотребсоюз 1 миллион 330 мянган түхэригэй эд бараа, Хориин—2 миллион 300 мянган түхэригэй эд бараа арад зондо дутуугаар наймаалаа. Хүдөөгэй олохон магазинууд эд бараа наймаалха түсэбөө хангалтагүйгөөр дүүргэнэ. Эд бараа наймаалха, магазинуудта зөөжэ абаашаха түсэбэй буруугаар табигдаһан дээрэһээ дээрэ дурсагдаһан дутагдалнууд үшөөл хүсэд усадхагданагүй. Арад зондо даб дээрэ хэрэгтэй болодог эд бараан заримдаа дуталдашадаг. Энэ ушарта кооперативна эмхи зургаануудай база, складуудта тиимэ эд бараан элбэг ехээр хэбтэжэ байдаг. Жэшээнь, Сэлэнгын аймагай Юрөөгэй сельпогой магазинуудта хэдэн үдэрэй турша соо зуруул байгаагүй.

Промышленна болон хүдөө ажахын үйлэдбэриин хүгжэжэ, хүн зоной олзо доходой дээшэлһэнтэй дашарамдуулан, гүрэнэй болон кооперативна худалдаа наймаанай бэелүүлдэг розничэ товарай эрьесын хэмжээн 7 жэлэй туршада 57—62 процентээр (сасуулагдамал сэнгээр) дээшэлхэ байна. Хүдөө нютагуудтахи зоной мүнгэн олзын түргэноор ургаха байһантай дашарамдуулан, хүдөөдэхи худалдаа наймаан мүн лэ хурдан түргэноор хүгжэхэ гээшэ.

Ангай үнэтэ арһа худалдан абаха уялгаяа саг соонь дүүргэхэ харюусалгатай зорилго кооперациин хүдэлмэрилэгшэдэй үмэнэ табигданхай. Бэлдхэлшэд жэл соо хамта дээрээ 11,4 миллион түхэригэй ангай арһа худалдан абаха түсэбтэй. Энэ түсэбынь ноябриин 1-дэ 25,7 процент дүүргэгдээ. Кооперациин хүдэлмэрилэгшэд энэ жэлэй агнууриин сезоной үедэ һайнаар ажаллажа, ангай арһа худалдан абаха түсэбөө заатагүй дүүргэхэ уялгатай.

Манай ороной хүнгэн промышленностьда ехээр хэрэглэгдэдэг малай арһа бэлдхэхэ түсэбөө дүүргэхын түлөө бодомжолхо хэрэгтэй. Олонхи аймпотребсоюзууд малай жэжэ арһа тушаажа абаха жэлэйнгээ түсэбые дүүргүүтэй байна. Гэхэ зуура эбэртэ бодо малай, гахайн арһа абаха түсэб хангалтагүйгөөр дүүргэгдэнэ. Илангаяа Байкало-Кударын, Иволгын, Кударын, Тарбагатайн, Бичурын, мүн бусадшье аймагууд арһа худалдан абаха түсэбөө муугаар дүүргэнэ.

Элдэб зүйлэй продукт, материал бэлдхэхэ түсэбөө бүхыдэнь дүүргэхын тула кооперациин хүдэлмэрилэгшэд эмхидхэлэй ехэ ажал ябуулха уялгатай.

Кооперациин хүдэлмэрилэгшэд олзо оруулха түсэбөө хангалтагүйшэгөөр дүүргэжэ байна. Буркоопсоюзай худалдаа наймаанай организацинууд түсэбһөө гадуур олзо оруулха юһэн һарынгаа даалгабариие оройдоол 96,3 процент дүүргээ. Энэ талаар Байкало-Кударын, Хэжэнгын, Кяхтын, Түнхэнэй аймпотребсоюзууд ехээр гээгдэжэ ябана. Ажалшадые кооперацида хабаадуулха, пай суглуулха түсэб илангаяа муугаар дүүргэгдэжэ байна. Хайша хэрэгээр, һалан нобшоор ажаллаһанай гэмээр ехэ мүнгэ зөөри үрилтэ хоролтодо ороно. Жэшээнь, Бичурын аймпотребсоюз юһэн һарын турша соо түсэбөөр хараалагдаагүй 260 мянган түхэригэй, Зэдын—113 мянган түхэригэй, Түнхэнэй—184 мянган түхэригэй гарша хээ. Дээрэ дурсагдаһан дутагдалнууд ямар шалтагаанаар усадхагданагүйб гэхэдэ, олохон аймпотребсоюзай, эд хэрэглэгшэдэй обществолнуудай правленинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд эд зөөри гамнаха асуудалда зохихо анхарал хандуулнагүй.

Мүнгэ нөөсэлхэ жэлэйнгээ түсэбые дүүргэхэ, кооперациин зөөридэ гамтайгаар хандаха, зөөри үрэгшэдтэй шангаар тэмсэхэ гээшэ кооперациин хүдэлмэрилэгшэдэй гол зорилгын нэгэн болоно.

Хүдөө нютагуудта худалдаа наймаанай үшөөл хангалтагүйгөөр табигдаһые тэмдэглэнгүй үнгэрхэ аргагүй. Ажалшадта хэрэгтэй шэрүүнээр хандаха, эд бараа дутуугаар наймаалжа, худалдан абагшадые мэхэлхэ гэхэ мэтэ культурагүй советскэ худалдаа наймаанай түримда таарахагүй ушар заримдаа гарана. Эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэд, кооперативна эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд иимэрхүү дутагдалнуудтай эрид тэмсэжэ, хүдөөдэ культурна худалдаа наймаа эрхилдэг болохо уялгатай.

Манай республикын эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэд партиин XXI съездын хүндэлэлдэ абаһан социалистическэ уялгаяа дүүргэхын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлжэ байна.

В. ТАНХАЕВ, Буркоопсоюзай правлениин түрүүлэгшэ.

ЖАБАЙДАЛТАЙ ҺУРГУУЛИИН ХОЛБОО БАРИСААЕ БЭХИЖҮҮЛХЭ, ОРОН ДОТОР АРАДАЙ ГЭГЭЭРЭЛЫЕ СААШАДАНЬ ХҮГЖӨӨХЭ

Республикымнай ажалшад һургуулинуудые шэнэдхэн хубилгаха асуудал зүбшэн хэлсэнэ

☆ ☆ ☆

Эсэгын үгэ

жабайдалтай һургуулиин хол- барисаае бэхижүүлхэ, орон до- арадай гэгээрэлые сааша- ь хүгжөөхэ тухай». КПСС-эй гэй, СССР-эй Министрнүүдэй дэй тезисүүдые уншаад, угаа удхашанартай асуудалнуудай эр, хаһа саг соо табигдаһан адань, үхибүүдэй эсэгэ һэн даа ехын ехээр баярлабаб. эхыень хэлэхэдэ, бидэ түрэлхид үүдээ шадаал һаа хара хүдэл- идэ хабаадуулхагүй, ямар нэгэн ан ажалда оруулха гү, али бэ- эй хүдэлмэридэ хүдэлгэхын хой- оо оролдодог байгаабди. Зарим лхид хара хүдэлмэри гээшые р нэгэн «гасаланта хэрэг» шэн- р тоолохоһоо гадна, үхибүүдээ лда абьяастайгаар, дуратай- р һургадаггүй байһаниинь буруу у. Хүн гээшэ ажалда атаржаха, лмэридэ хүдэржэхэ юм гэдэг ай аман үгэ айхабтар сэсэн ан байгаа.

хибүүдые ажал хүдэлмэридэ шүүлхын тула түбхын түрүүн үн, басаганай илгаагүйгөөр гэ- ажалда һургажа эхилхэ уялга лхидэй урда табигдана гээшэ. тойроной ажалда багаһаа шэһэн үхибүүн саашадаа нии- ажал хэхэдээ шударгы, зал- рсагүй хүн болодог. Ажал хү- мэри хүндэ зориг оруулдаг, бэе абадыень бэхижүүлдэг, журам шамыень һайжаруулдаг, ухаан олыень гүнзэгы, хурса хурдач лодог.

урят һургуулинуудай һуралса- программа, түсэбүүдые шэнээр өходоо, республикын ажахые жөөхэ бүхы арга боломжонуу- хараада абалсажа, мал ажал, ан ажал, ой модоной үйлэдбэ- промышлённость гэхэшэлэн хын бүхы һалбаринууд дээрэ лэлсэжэ, үхибүүдэйнгээ дүй шэл олохо байһыень шэнжэлэн сэхөөр байна.

хибүүд һургуулида һураха- гадна, гэртээ ямар ажал хэ- гэһэн минимум класс бүхэндэ болгобол таатай байгаа бэшэ

урят һургуулинуудта бэлэдхэ- класс саашадаа бариһанай аша үгы гэжэ һананаб. 1958—1959 һуралсалай жэлдэ Хэжэнгын ай дотор бэлэдхэлэй 14 класс байна. 179 үхибүүд һуража, багшанар хүдэлжэ байна. Тэдэ ссуудые хангахын тулада 215 ган түхэриг гаргашалагдаха. хэдэ республика доторхи бэ- хэлэй классуудта хэды ехэ зөө- гаргашалагдана гээшэб. Минии ахада, һүрэг ехэ мүнгэ зөөри ы гаргажа, бэлэдхэлэй класс иһанай хэрэггүй. Бэлэдхэлэй сэта һураагүй үхибүүд ород хэ- шудалаад, дунда, дээдэ һургуу- уудые олоороо дүүргэхэһээ гад- лдэб эрдэмэй кандидат, доктор- й болотороо һуража шададаг ыень бүгэдэ мэдэнэбди.

эээнэй урда тээ бэлэдхэлэй с тухай хэдэ дахин хэлсэлгэ оһон аад, ямаршье онсогой ахэбэри гаргажа шадаагүй бай- иинь гэмшэмээр.

жэнгэ. **А. Аюржанаев.**

«Ажабайдалтай һургуулиин холбоо барисаае бэхижүүлхэ, орон дотор арадай гэгээрэлые саашадань хүгжөөхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тезисүү- дээр аймсоведүүдэй гүйсэдкомой арадай гэгээрэлэй таһагуу- дые даагшанарай семинар Улан-Удэдэ болоо.

Зураг дээрэ: Ставропольско хизаарай һургуулинуудай дүй дүршэлтэй танилсахаяа ошожо ерэһэн ҺУУ-гэй биологиин кабинедые даагша нүхэр Теплов (зүүн гарһаа) ОНО-гэй даагшанартай хөөрэлдэжэ байна.

А. Мантаевай фото.

Һуралсалые шэнэдхэхэ тухай һанамжа

Ториин аймагай Үлэгшэнэй дунда һургуулида багшанарай ба түрэлхидэй хабаадалгатай суглаан боложо, ажабайдалтай һургуулиин холбоо барисаае бэхижүүлхэ, орон дотороо арадай гэгээрэлые саашадань хүгжөөхэ тухай асуудал хэлсэгдэһэн байна.

Мүнөө үедэ олониитын зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаһан арадай гэгээрэлэй асуудалнууд гүрэн түрын удхашанартай. Саашадаа һургуулиин байгуулалтада эрид хубилалта хэгдэхэ байна. Социализмһаа коммунизмда орожо ябаһан шатада эрдэм наука болон оньһон техникын улам ехээр һалбаран хүгжэжэ, соёл культурын орьёлон бадаржа, хүнэй ухаан бодол, мэдэрэлэй улам үргэдэжэ, баяжажа байһан энэ сагта залуу үетэниие коммунистическэ ёһоор хүмүүжүүлхэ, ажал хүдэлмэриин дүй дүршэлтэйгөөр һургаха гээшэ хүндэтэйшье, харюусалгатайшье хэрэг мүн.

Тиимэһээ парти, правительствын дурадхалнууд хаһа саг сооһоо олониитын зүбшэлгэдэ тон зүб табигдаба.

Гэхэ зуура зарим тэды дурадхал, һанамжануудые хэлэхэ хүсэлэнтэйбди.

1. Бурят үхибүүд заатагүй бэлэдхэлэй класста һуралсажа гарадаг, тиихэдээ тэдэниие һургуулида долоон наһатайһаань абадаг. Иимэ болохолооро ород үхибүүдһээ нэгэ жэлээр гээгдэжэ, арбан долоотойдоо (16-тайдаа бэшэ) 1-дэхи шатые —8-дахи классые дүүргэхэ ёһотой болоно. Иимэ ушарһаа бурят үхибүүдые зургаа наһатайһаань бэлэдхэлэй класста оруулдаг болоо һаа таарамжатай. Тиихэдээ мүнөөнэй бэлэдхэлэй классай программые эрид хубилгаха: нэгэдэхеэр, һургуулиин шухала, элементарна зүйлнүүдые мүнөөнэйхитэй адлишуугаар орхижо, илангаяа түрэлхи ба ород хэлые гол үндэһэ болгон оруулалсаха; хоёрдохёор, энэ классые үхибүүдэй садай түхэл янзатай болгохо (элдэб нааданай, уран һайханай бүлгэм, хатар танца эмхидхэхэ).

2. Үйлэдбэритэй холбоотой политехническэ дунда һургуулиие зарим хүдөө нютагуудаар байлгаха. Хоёрдохи шатын иимэ түхэлэй һургуули дүүргэхэ болзорые гурбан жэлэй бэшэ, дүрбэн жэлэй болгобол таарамжатай. Иимэ һургуули дүүргэгшэдые дээдэ һургуулида сэхэ абадаг болохо хэрэгтэй.

Юундэб гэхэдэ, хүдөөгэй хүбүүд, басагад ажалай дүй дүршэлтэй бүри багаһаа болодог. Нүгөө талаһаа, шэнэ программын ёһоор политехнизацида хабаатай предмёдүүд хүдөө ажахытай, үйлэдбэритэй нягта холбоотойгоор заагдахаар хараалагданхай. Энэ талаар манай һургуули нёдондонһоо нааша туршалга хэжэ байнхай. Жэшээнь, ахалагша классуудта хүдөө ажахын машинануудые (комбайн, трактор гэхэ мэтые) шудалан үзэжэ байхадаа, һурагшад тэдэниие жолоодохо мэргэжэлтэй, элдэб частьнуудые һайса мэдэхэ болоод гараха байна.

Хүдөө ажахын хүдэлмэриие (мал ажал, таряан ажал) гансашье теоретическэ үзэлгөөр хизаарладаггүй, мүн һургуулиингаа дэргэдэхи участогууд дээрэ хүдэлдэг гү, али малай фермэнүүд болон гүүртэнүүд дээгүүр хүбүүд, басагад ошожо, малшадтаа туһалдаг, зундаа түсхай үйлэдбэриин бригаданууд болоод хүдэлдэг болонхой. Жэшээнь һурагшадай түсхай үйлэдбэриин-барилгын бригада үнгэрэгшэ зун эмхидхэгдэжэ, «Красный Октябрь» колхоздо шулуугаар, модоор малай байрануудые бариһан байха юм. Басагадууд һаалишадаар хүдэлхэ зуураа, эрхим һайн дүнгүүдые харуулжа, правлениин, парторганизациин зүгһөө һайшаалтай ябаһан байна.

3. Табадахи классһаа эхилжэ, «гар ажал», «гэр ажал» гэжэ түсхай предмедүүд заагдадаг болонхой. Зүгөөр «гэр ажал» гансал басагадуудта хамаатай гээд, хүбүүдые «илгадаг» ушар буруу бэшэ аал? Гэрэй хүдэлмэриие хүбүүдэйшье хэжэ шадахаар һургадаг болгоо һаа һайн байна. Хүбүүд, эрэгтэйшүүлые гэрэй зарим хүдэлмэри хэжэ шададаг байхаар хүмүүжүүлэн һургаха ёһотойбди. Самса, дэгэлэйнгээ тобшо хадажа, эдеэ хоолоо бэлдэжэ, хубсаһа хунараа угаажа, аяга табаг, гэр байраяа сэбэрлэхэ, заһаха болоод бэшэшье хүдэлмэри хэжэ шадахаар һургаха ёһотой.

Тиимэһээ, «Ажабайдалтай һургуулиин холбоо барисаае бэхижүүлхэ, орон дотороо арадай гэгээрэлые саашадань хүгжөөхэ тухай» парти, правительствын тезисүүдые хараадаа абажа, эхин, дунда һургуулиин программые үндэһөөрнь хубилгажа, ажабайдалда, үйлэдбэридэ бүри дүтэлүүлхэ зорилготойбди.

Г-Б. Токтохоев, Үлэгшэнэй дунда һургуулиин багша.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Венгриин коммунистическэ партиин байгуулагдаһаар 40 жэлэй ойе Венгриин ажалшад һайндэрлэбэ

БУДАПЕШТ. Венгриин коммунистическэ партиин байгуулагдаһаар 40 жэлэй ойе Венгриин ажалшад ноябриин 20-до һайндэрлэбэ. Венгриин ниислэлэй, ондоо городууд, тосхонуудай бүхы партийна организацинууд энэ үдэрэй хүндэлэлдэ зорюулан партиин гэшүүдэй баярай суглаануудые үнгэргөө. Партиин 40 жэл соо ябажа гараһан зам тухай революционно хүдэлөөндэ хабаадаһан хүнүүд олон суглаанууд дээрэ хөөрэжэ үгэһэн байна. Партиин хэрэгэй түлөө үнинэй тэмсэлшэдэй жэшээгээр ябахабди гэжэ залуушуулай коммунистическэ союзай гэшүүд эдэ үдэрнүүдтэ тангаригаа үгэһэн байна. Партиин ажабайдалдахи энэ түүхэтэ ушарай хүндэлэлдэ зорюулагдан орон дотор байгуулагдаһан памятнигуудай, дурадхаалай самбарнуудай дэргэдэ энэ үдэр веногууд табигдаа. Партиин ойе хэблэл үргэнөөр тэмдэглэһэн байна.

Гэнтэ добтолго зайсуулха хэмжээнүүд тухай асуудалаар экспертнүүдэй зүблөөн

ЖЕНЕВА. (ТАСС). Гэнтэ добтолго зайсуулха хэмжээнүүд тухай асуудалаар экспертнүүдэй зүблөөнэй ээлжээтэ заседани ноябриин 19-дэ боложо, Польшын түлөөлэгшэ түрүүлэгшээр һуугаа. СССР-эй, Польшын, Италиин түлөөлэгшэнэр үгэ хэлээ.

Гэнтэ добтолгые зайсуулхын хойноһоо хиналта хэхэ техническэ аргануд тухай асуудалаар документые Италиин түлөөлэгшэ баруун гүрэнүүдэй зүгһөө зүблөөндэ хабаадагшадай үзэмжэдэ табиһан байна.

ЖЕНЕВА. (ТАСС). Гэнтэ добтолго зайсуулха хэлсээнүүд тухай асуудалаар экспертнүүдэй зүблөөнэй ээлжээтэ заседани ноябриин 20-до боложо, Англиин түлөөлэгшэ түрүүлэгшээр һууба. Чехословакиин, США-гэй болон Англиин түлөөлэгшэд мэдүүлгэнүүдые хээ.

ЖЕНЕВА, ноябриин 21. (ТАСС). Гэнтэ добтолго зайсуулха хэмжээнүүд тухай асуудалаар экспертнүүдэй зүблөөнэй ээлжээтэ заседани мүнөөдэр болоо. СССР-эй, Румыниин, США болон Англиин түлөөлэгшэд үгэ хэлэһэн байна.

Удаадахи заседанинь ноябриин 24-дэ болохо.

Ядерна зэбсэг туршалга болюулха тухай гурбан гүрэнэй зүблөөн

ЖЕНЕВА. (ТАСС). Ядерна зэбсэг туршалга болюулха тухай хэлсээндэ хабаадагшадай ээлжээтэ зүблөөн ноябриин 19-дэ боложо, СССР-эй түлөөлэгшэ түрүүлэгшээр һуугаа.

Атомна, водородно зэбсэг туршалгые болюулха тухай хэлсээнэй проект тушаа СССР-эй делегациин оруулһан дурадхал; СССР-эй делегациин, США болон Англиин делегацинуудай дурадхаһан аад, шэнээр хаража үзэгдэһэн зүбшэхэ зүйлэй проектнүүд; тэрэшэлэн ядерна зэбсэг туршалга болюулха хэлсээнэй дүүргэлтын хойноһоо хиналта хэхэ уласхоорондын организаци байгуулха тухай Аглиин делегациин дурадхаһан документ, ядерна зэбсэг туршалга даб дээрэ зогсоохо, уласхоорондын хиналтын органиие байгуулха тухай США-гэй делегациин дурадхаһан документ зүблөөнэй үедэ хэлсэгдэһэн байна.

Удаадахи заседанинь ноябриин 21-дэ болохоор зарлагдаа.

Суданай шэнэ правительствые Арабуудай Нэгэдэмэл Республика мэдэрээ

КАИР. (ТАСС). Суданай шэнэ правительствые Арабуудай Нэгэдэмэл Республика ноябриин 19-дэ хуулитаар мэдэрээ гэжэ хэблэл мэдээсэнэ.

«ОАР Судан хоёрой хоорондохи харилсаан тухай хэлэхэ болоо һаа, хоёр ороной хоорондохи арсалдаан урда тээнь зорюута гаргагдадаг байһан юм гэжэ Суданай шэнэ правительствые толгойлогшо Ибрагим Аббудай хэһэн мэдүүлгые бидэ хүсэдөөр зүбшөөнэбди» гээд «Аль-Гумхурия» газетэ бэшэнэ.

Судандахи байдал

КАИР, ноябриин 20. (ТАСС). Премьер-министр Ибрагим Аббуд түрүүтэй Суданай шэнэ правительство үсэгэлдэр тангаригаа үгөө гэжэ Хартумһаа мэдээсэгдэнэ.

Конституционно указ үсэгэлдэр Хартумда толилогдоо гэжэ МЕН агентствын корреспондент дамжуулна. Суданда гүрэнэй урбалтын болохын урда тээ бии байһан бүхы хуулинууд хүсэндөө үлэхэ юм. Гүрэнэй эмхи зургаануудай алба хаагшад бултадаа тушаалдаа үлэжэ, хүдэлмэрээ үргэлжэлүүлхэ гэжэ указ соо хэлэгдэнхэй.

Нүгөөдэ указ соогоо правительство нигэжэ мэдүүлнэ. Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин болон араб оронуудай лигиин уставуудаар тогтоогдоһон бүхы уялгануудые правительство дүүргэхэ. Судан хадаа араб оронуудай лигиин гэшүүн юм. Бэеэ даанхай байдалтай болоһонойнгоо һүүлээр Суданай республикын баталһан договорнууд болон хэлсээнүүдэй ёһоор тогтоогдоһон уялгануудые шэнэ правительство дүүргэлтэ болгохо байна.

МЕН агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор гүрэнэй урбалтын болоһоной һүүлээр орон дотор байгуулагдаһан онсо байдалые һуларуулха хэмжээнүүдые Суданай шэнэ правительство абажа эхилээ. Урбалтын үедэ, тэрэнэй һүүлээр ниислэл хотодо оруулагдаһан сэрэгүүд Хартумһаа удаа дараалуулан гаргагдажа байнхай.

АРАДАЙ ГЭГЭЭРЭЛЭЙ АСАРИ ЕХЭ АЛХАМ

Ажабайдалтай һургуулиин холбарисаае бэхижүүлхэ, орон доо арадай гэгээрэлые саашадань жөөхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гэй, СР-эй Министрнүүдэй Соведэй ісүүдые Бурядай багшанарай гэжэл дээшэлүүлхэ институдай лмэрилэгшэд баяр баясхаланаар угтаба.

нэ асуудалаар нүхэр Н. С. Хруюй бэшэгые зүбшэн хэлсэлгэдэ ай республикын ажалшад, баглар, эрдэмтэд, промышленность он хүдөө ажахын мэргэжэлтэд бхитэйгээр хабаадалсажа, өөһэгөө һанамжа, дурадхалнуудые лаа. Энээндэ совет зоной олоо- эдэбхитэйгээр хабаадалсаһанай р шалтагаан юуб гэхэдэ, һуралые ажабайдалтай нягта холбоогоор ябуулха гээшэ коммунизм үүлхэ шухалын шухала зорилудай нэгэн болоно бшуу.

еспубликымнай ажалшад, багар, түрэлхид бултадаа нүхэр С. Хрущевой бэшэгые хамтын ланууд дээгүүрээ зүбшэн хэл- : арбан класс дүүргэһэн хүбүүд, агад ажалда дүршэлгүй байха- гадна, зарим ушарта ажал ээ залхуурдаг, ажалда хайша гээр, ёһо тэдыгээр хандадаг, имууд ажал гээшые «хара хүлмэри», «хүшэр хүндэ хүлмэри» гэхэшэлэн һанадаг, үзэг эг мэдэхэгүй хүн хара лмэри хэхэ юм гэжэ тад буруугаар ойлгодог гэжэ тэмдэглээ һэн. Гэхын дашарамда республикын аймагуудай, хүдэлмэришэнэй тосхонуудай, городуудай ажалшад үхибүүдээ бага наһанһаань ажал хүдэлмэридэ дүршүүлхэ, ажалда дуратай, абьяастайгаар һургаха хэрэгые арадай гэгээрэлэй эгээл шухала асуудал гэжэ тоолодог байһан юм.

Һургуулинуудые хубилгаха тухай асуудалнуудые шиидхэхэ болоходо, бурят һургуулинууд саашадаа ямар янзаар хубилгагдаха юм гэһэн асуудал гарана. Юрэнхы эрдэм олгуулха найман жэлэй һургуули гээшэ үхибүүдые хүмүүжүүлхэ эхин шатань байха, алишье область, республикын тиимэ һургуулинууд һуралсалай нэгэ янзын түсэбтэй, программатай байха юм гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тезисүүд соо заагдаһаниие бүрин һайшааха зуураа, бурят үхибүүдые долоо наһа гүйсэхэтэйнь адли бэлэдхэлэй класста абадаг гуримаа алдахагүй һэмди гэжэ һанахаар. Бурят үхибүүд өөрынгөө түрэлхи хэлэ, литература шудалха, һуралсалай бусад предмедүүдые үзэхэ, ажалай дүршэл дадал олохоһоо гадна, манай Совет социалистическэ гүрэнэй хэлэ—ород хэлэ заатагүй шудалха болоһонһоо хойшо юһэн жэлдэ һурадаг байхадань яаха юм гэжэ һанамаар.

1947 он хүрэтэр эхин һургуулиин һуралсалай түсэб үхибүүдые миил дүрбэн жэл соо һургахаар хараалдаг дээрэһээ, бурят үхибүүдэй ород хэлэ, түрэлхи хэлэеэ шудалха сагыень шахардуулдаг байһан гээшэ. Тэрэ түсэбэй ёһоор I—IV классуудта ород хэлээр 458 час, түрэлхи хэлээр 1370 час үгтэдэг байгаа. Һүүлэй жэлнүүдтэ ород хэлээр 1203 час, түрэлхи хэлээр 1523 час бурят эхин һургуулинуудта үгтэдэг болоод, бурят үхибүүдэй түрэлхи хэлэн ород хэлэн хоёртоо тэгшэ бэрхээр һураха арга хангагдаһан байна, гэхэ зуура саашадаа бэлэдхэлэй классуудые үлөөгөө һаа дээрэ һэн ха.

Бэлэдхэлэй классуудай хэдэн жэлэй дүй дүршэл юу харуулааб гэхэдэ: нэгэдэхеэр, хоёр хэлэ шудалха һуралсалай саг ехэ, мүн ондоо предмет үзэхэ сагынь ород һургуулинхитай адли байдаг; хоёрдохёор, бурят һургуулиин үхибүүд табан жэл эхин һургуулида һураха болоһонһоо хойшо политехническэ, юрэнхы эрдэмдэ аажамаар, сүлөөтэйгөөр һураха, эхин һургуулиингаа программые гүйсэд үзэдэг байха юм; гурбадахяар, хоёр хэлэ, ондоошье предмет яаралгүй, гүнзэгыгөөр үзэдэг бурят үхибүүд нэгэ класстаа хоёр жэл һуухаяа болинтоһониинь хэндэшье эли.

Арадай гэгээрэлые саашадань хүгжөөхэ асуудал шиидхэхэдээ, бэлэдхэлэй классуудай хэдэн жэлдэ олоһон ашатай туһатай дүй дүршэлые хараада абалсаа һаа, бурят эхин һургуулинуудые табан жэлэй һургуулинууд болгоо һаа—зүйтэй байгаа бэшэ аал?

Хубилгагдаһан, шэнэ шэглэлтэй эхин һургуулинуудай программа, түсэбүүдые табиха болоходоо, бурят, ород хэлэ, тоо бодолго үзэлгэдэ онсо анхарал хандуулаад, түүхэ, географи, биологи гэхэ мэтэ предмедүүдые һуралсалай программаһаа гаргажа, тэдэнэй гол удхые уншалгын статьянууд дотор оруулаа һаа яахаб?

Дуу, зураг, физкультура гэхэ мэтэ предмедүүдые үхибүүдтэ түсхай мэргэжэлтэдэй заадаг болоо һаань, һайн байха һэн. Иимэ хубилалта оруулаа хада—недели соо I—III классуудта 24 час, IV класста 29 час һурадаг байха, багшанарынь 18 час хэшээл хэдэг болохо, үхибүүдые коммунистическэ ёһоор хүмүүжүүлгын бусад шухала асуудалнуудта анхарал ехээр хандуулха аргатай байха һэн гэжэ һанагдана.

Һүүлэй жэлнүүдтэ зарим аймагуудаар эхин, долоон жэлэй жэжэ һургуулинуудай олошорһонһоо шалтагаалан, багша бүхэн 2, 3, 4 классуудта гансааран хүдэлхэ баатай болодог. Дүрбэн класста зэргэ ном заадаг багша яагаад хүшэ хүрэхэ гээшэб? Жэжэ һургуулинуудые болюулжа, интернадтай томо һургуулинуудые тогтообол тааруу байха һэн. Тиихэдэ һуралсалай болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие ажабайдалтай нягтаар холбохо арга олдохо.

Найман жэлэй политехническэ һургуулинууд мүнөө байгаашаһаа һураггүй үргэнөөр, гүнзэгыгөөр эрдэмэй эшэ үндэһэ ойлгуулха, ажал хүдэлмэридэ абьяастай, дүршэлтэйгөөр хүмүүжүүлхэ дардам харгы заажа үгэхэ байна. V—VIII классуудта ород, хари хэлэнүүдһээ бэшэ предмедүүдые түрэлхи, бурят хэлэн дээрэнь заадаг байгаа һаа, зохистой шэнги. Юундэб гэхэдэ түрэлхи хэлээр байгаали, общество тухай элдэб эрдэмэй дээжэ заалгахадаа, тэрэнээ үхибүүд һайса ойлгохо, саашадаа мартахагүй байха. Тэрээнһээ гадна түрэлхи хэлэн дээрэ VIII класс дүүргэһэн хүбүүд, басагад бурят литературна хэлэеэ саашадань шудалха, удхаараа социалистическэ, маяг түхэлөөрөө үндэһэ яһанай соёл гэгээрэлээ хүгжөөхөөр хүнүүд болохо байһаниинь лабтай.

Бүхы һургуулинуудай политехническэ шэглэлтэй болоходо, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институт ажал хүдэлмэрээ мүн лэ политехническэ шэглэлдэ оруулха, түрэлхи бурят хэлээ һайн мэдэдэг, ямаршье предмедые «уһан бурядаар» заажа шадаха багшанарые олоор бэлдэхэ уялгатай болоно бшуу.

Найман жэлэй политехническэ һургуули дүүргэһэн хүбүүд, басагад Эхэ оронойнгоо материальна баялигые арьбадхаха хэрэгтэ шууд сролсожо, ажалай дүй дүршэл, мэргэжэл олохын хойноһоо эрмэлзэн ажаллахань найдамтай. Тэдэнэр богони болзортой курсануудта, түсхай һургуулинуудта, политехническэ дунда һургуули, техникум болон училищинуудта һуралсажа, саашадаа һайн мэргэжэлтэй болохо байһандань баһа этигэнэбди.

КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тезисүүдэй үндэһөөр промышленность болон хүдөө ажахыда хүдэлдэг залуушуул үдэшын, заочно һургуулинуудта һуража, дунда эрдэм олохо, ажалай дүршэлтэй болохо аргатай байһандань баһа баясамаар.

Манай республикын нютаг бүхэндэ хүдэлмэришэн, хүдөө залуушуулай һургуулинуудые нээхэ аргагүй хадань, политехническэ дунда һургуулинуудые, интернадтай бурят һургуулинуудые томохон тосхон бүридэ, колхоз, совхозуудай центр бүхэндэ нээбэл, КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй хараа шугамые хурдан түргэнөөр бэелүүлхэдэ ехэ удхашанартай байха һэн гэжэ һанагдана.

«Ажабайдалтай һургуулиин холбоо барисаае бэхижүүлхэ, орон дотороо арадай гэгээрэлые саашадань хүгжөөхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тезисүүд совет залуушуулые материалистическэ суртал бодолтой байхаар хүмүүжүүлхэ, обществынгоо баялиг болон эрдэм соёлые хүгжөөхэ, коммунизм байгуулагшадай түрүү зэргэдэ жагсаха кадрнуудые олоор бэлдэхэ асуудалда асари ехэ алхам болохонь лабтай.

А. НИКОРОВ, Бурядай багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ институдай директор.

ЭНЭ ХУУДАҺАНДА:

1861 ондо болоһон юм

Баян түүхэтэй Хитад орон

Замбуулинда үзэгдөөгүй ушар

Иимэ ушарал болоо һэн

1861 ондо Байгал далайн урдуурхи эрье шадар, Сэлэнгэ мүрэнэй адагта байгаалиин аюултай ушарал болоһон юм. Далай шадарай газар нураад, гэнтэ ехэ сөөрэм бии болошоо һэн гэхэ. Тэрэ сөөрэмые нютагай зон Соор гэжэ нэрлэһэн байна.

1861 оной декабриин 30-да Байгал шадарай газар хүдэлһэн мэтэ болоо. Иимэ ушар Прибайкальеда нэгэтэ бэшэ үзэгдэдэг байгаа. Үглөөдэрнь, декабриин 31-нэй үдэ багта һүртэй ехэ дуун дорьбоон болоод, газар доошоо һуужа захалаа һэн гэлсэдэг.

Тэрэ ушаралые хараһан уладуудай хэлэһэнэй ёһоор, газарай дорьбооноо тэрэ шадарай олохон һууринай гэр доһолһон, шулуун барилганууд гантаһан, церковьнүүдэй хонхо жэнгинэһэн, зариманайнь хэрээһэн һолборон унаһан байгаа. Илангаяа Сэлэнгын адагтахи Сагаанай талада газар ехээр хүдэлөө. Тэндэ газарай гантаһан забһарһаа уһан гаража эхилээ. Зарим хүнүүд хэлэхэдээ, газарай габаһаа гал гараа һэн гэдэг байгаа. Тэрээндэнь этигэхээр бэшэ. Гэхэ зуура бушхан гараһан уһаниинь 200 гаран дүрбэлжэн километр талмайе эзэлэнхэй. Сагаанай тала доошоо нэмхын һуужа, Байгал тээһээ уһан эбхэрэн орожо ерэһэн юм гэхэ. Байгалай уһан ханатан мушхархадаа, эрье шадарайнгаа мүльһэ тэһэ түрин, Сагаанай тала худар абаашажа хаяһан байгаа.

Уһанда абтаһан Сагаанай тала намагтай аад, эндэ тэндэһээ тойроһон холбоо нуурнуудтай байһан юм. Тэдэнэй эгээн томонь Сагаан нуур болоно. Байгалһаа гараһан нариихан хоолой Сагаан нуур худар ородог байгаа. Тиихэ сагта тэрэниие Хуушан Соор гэжэ нэрлэдэг байһан гэдэг. Тэрэ хоолой нариихан элһэн хаалтаар тусгаарлагдадаг байһан байна.

Тэрэ үеэр Сагаанай талада Бахайн, Батагайн, Петрушка гэжэ бурят тосхонууд оршодог байгаа. Эдэ тосхонууд, мүн бусад олон барилганууд уһанда шэнгээ. Хүн гэмтэлдэ ороогүй, булта абарагдаһан байха. Гэбэшье үхэр мал, эдлэл хогшол хуу алдагдаһан юм. Сөөрэм бии болоһоноойнгоо һүүлээр дарсайн хүрөөд, мүльһэн дээгүүрнь үхэрэй эбэрнүүд ёдойлдожо байһан юм гэлсэдэг.

Мүнөө тэрэ сөөрэм гүйхэн уһатай, ехэ тохой болонхой. Сөөрэмэй дундуур гүбөөтэһэн Сахалин, Заячи гэхэ мэтын элһэн аралнууд бултайдаг.

Сөөрэмэй эрье шадархи уһанай гүнзэгынь 1—1,5 метр болодог. Тиимэһээ тэндэ анхандаа байһан барилгануудай үлэгдэл, столбнууд мүнөө хүрэтэр харагдадаг. Сөөрэмэй зарим газарынь 6—7 метр гүнзэгы юм.

Сөөрэмэй бии болоһон Сэлэнгын адагай тэрэ һалаа, һадһан шадархи газар нэбтэ нурашаһан, хатуужаагүй байжа болоо. Тиимэһээ доогуураа уһанда эдигдээд, газарай хүдэлхэдэ нуран һолжорһон бололтой гэжэ, сөөрэмэй бии болоһоной шалтагаан тухай академик В. А. Обручев хэлэһэн байна. Сөөрэмэй тогтоһон газар дороо зөөлэн байһан туладаа, газарай хүдэлхэлөөр нягтаран доошоо һуушоо ха гэжэ зарим геологууд тухайлдаг.

Үнгэрһэн үни бэшэ сагта Байгалай эрьедэ болоһон ушарал тухай хүсэд бэшэ мэдээнһээ харахада, иимэ байна. Провалай бии болохые үзэһэн, хараһан хүн мүнөө үгыл бэд даа. Гэбэшье тэрэ үеын һонин ушарал тухай тэмдэглэжэ абамаар зүйлнүүдые тэндэхи зоной уг залгамжалагшад хэлэжэ үгэхэл байха һэн ха. Сагаанай талын нураһан шалтагаан тухай үшөөл наринаар шэнжэлхэ хэрэгтэй.

Б. Башкуев,
Бурядай багшанарай институдай багша.

Хүйтэн үбэл ерэбэл даа,
Хүнгэрэг саһаараа бурьялан.
Хүдөө таладаа гарабаб даа,
Хүдэр санаараа зуралзан.

АЛАД АЛХАМ

Умба зузаан саһатай гүн тайгын оройгоор эшхэрһэн һалхинда хүжэ үндэр мододой үзүүр гүрбэн, отолхые гүйһан тэмдэг үгэһэндэл, дохин дохин тонголзоно.

Модоной «абари зан» тааһан Ээрын модошод оншоёо алдангүй, шадал мэдэн хүдэлжэ, уулын модые орбонгоорнь шахуу хүмэрюулэч, голдо оруулжа, оронойнгоо ехэ барилгануудта эльгээнэ. Тэрэ ехэ тэмсээн дундуур Дардын хүлэй модо бэлэдхэлэй пунктынхид урдаа хэнииешье оруулангүй, 1958 онойнгоо модо бэлэдхэлэй түсэб дүүргээд, ерэхэ жэлэй түсэбөөр ажаллажа алад алхам хэбэ.

Жэлэй дүүрэтэр Дардын хүлэйхид 8 мянган кубометрһээ доошо бэшэ модо бэлэдхэхэ уялга абаа.

С. Тюлюкин.

Иимэ шанда хүртэхоор даа!

ВЦСПС-эй секретариадай 1958 оной августын тогтоолой үндэһөөр профсоюзуудай областной Соведэй президиум республикынгаа профсоюзна киноустановконуудай хоорондо социалистическэ мүрысөө үнгэргэхэ гэжэ шиидэбэ.

Энэ мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ гараһан киноустановконуудта дамжуулгын улаан вымпел 500 түхэриг мүнгэн шантайгаар барюулагдаха юм. Шэнээр тогтоогдоһон энэ шанда хүртэхын тулада киномеханигууд кино харуулгые һайжаруулха ёһотой.

В. Афанасьев.

Дархан солоёо алдаршуулна

Гарма Доржиевич Доржиев табин зургаа наһатай. Үгытэй айлай хүбүүн байһан дээрэһээ бага балшар арбан хоёр наһандаа баянай хүүзинсэдэ дарханай туһалагшаар хүдэлжэ захалһан байна. Дарханай мэргэжэл түргэн шудалһан Гарма Доржиевич тэрэ гэһэнһээ хойшо мүнөө хүрэтэр хяһын дэргэдэ зогсожо, ган буладые халаан шэрээжэ, элдэб зүйлэй зэр зэмсэг һанаһан соогоо бүтээдэг эрхим дархан болонхой. Ажаллан гэхэдээ эсэхэ сусаха гээшые мэдэхэгүй, эхилһэн хэрэгээ эсэстэнь хүргэжэ шададаг юм.

Кударын аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхозой тогтоһон түрүүшын үдэрһөө Гарма дархан өөрынгөө мэргэжэлээр хүдэлөө. Оньһото техникые шудалан заһабарилна.

Дүшэн дүрбэн жэлдэ дархан ябаһан энэ үбгэнэй эршэ мүнөөшье буураагүй, дархан солоёо суурхуулһаар.

«Амархаар болоо гүт?»—гэжэ тэрэ үбгэндэ хандахада:

—Хамаагүй, шадалтай байгаа сагтаа алха балтаяа гарһаа табихагүйб,—гэжэ мэдүүлнэ.

Д. Бадмаев.

13 зүрхэтэйшүүл

Калининград. Һаяхан вокзал шадар баригдаха байрын гэрэй һуури бульдозероор заһагдажа байгаа ха. Тиигэжэ байтарнь газар доронһоо элдэб юумэн гаража эхилээ. Эндэ ерэһэн сапернууд тэдэ зүйлнүүдыень минэ гэжэ тодорхойлһон байна. Сапернуудай 750 минэ гаргаад байхада заха үзүүрынь харагдабагүй. Дайнай үеын һомоной тон ехэ склад байжа байгаа.

Тиихэлээрнь сапернуудай хүдэлмэри болюулжа, наринаар шэнжэлхэ, ойро тойроной айлнуудые нүүлгэхэ хэрэг гараа. Шэнжэлгын үедэ бомбо болон минэ тэһэлхэ часытай оньһонууд олдоһон байна. 1945 ондо Кенигсбергые Советскэ Армиин аргагүй түргөөр добтолон абаһан тула дайсад энэ складые тэһэлжэ үрдеэгүй һэн.

Үхэр буугай һомоной, минын энэ ехэ складые наринаар задалжа, үгы хэхэ гэжэ шиидэгдээ. Энэ тон аюултай хүдэлмэриие дүүргэхыень Калининградай гарнизоной 11 комсомол-солдадуудта (командирынь офицер А. Ерёмин) даалгагдаа. Дүршэл ехэтэй командир П. М. Кучма энэ хүдэлмэриин штабые толгойлһон байна.

Инженернүүд И. Салмин, В. Одинцев гэгшэд штабта ажаллалсаа.

Эгсэ арбан үдэр соо аюултай хүдэлмэриин халуун хаһа үргэлжэлөө. Энэ үе соо 3.032 минэ, үхэр буугай 376 һомон, 5639 граната, элдэб олон бомбо, 208 килограмм тэһэрдэг зүйл малтан абтажа, городһоо холо газарта үгы хэгдэһэн байна. Сержант И. Наумов, солдадууд С. Каш, И. Барбакс, А. Вольшак, А. Мамбетов, В. Смецкой, И. Юнак, А. Ардышев, И. Гожев, А. Костылев, А. Третьяков гэгшэд дайсанай складай эгээл аюултай газарта хүдэлмэрилһэн байна. **Зураг дээрэ:** минёрнууд (зүүн гарһаа) В. Смецкой, А. Ардышев гэгшэд подвал соо байһан минэнүүдые абажа байна.

ТАСС-эй фотохроника.

Үүсэ хэхэдээ туршаарай

Үбэлэй саг ерэжэ, үүсэ гаргалган эхилбэ. Гэбэшье малай урагар тархяар жэгтэйхэн амтатай эдеэ хоол буйлуулжа болохо юм байба.

Ураг тархиие хүйтэн уһан соо 30-40 минутын туршада норгоод, хальһыень сэбэрлээд, кастрюль соо табяад, хушагдатарнь уһа хэхэ. Тиигээд 1—2 халбага уксус, дабһа, 2—3 лаврово набшаһа, перец хэлсэхэ хэрэгтэй. Уһанайнь бусалхатай зэргэ галыень бага болгоод, 25—30 минута бусалгаха.

Һүүлээрнь тэрэ ураг тархяа гаргажа, бага зэргэ хатаад гээд, хахад бүхэниие абажа хоёр болгоод, амтан соонь дабһа, перец дахин түрхеэд, гурил соо мухарюулһанайнгаа һүүлдэ сковорода соо тоһондо шарадаг.

Шаража дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр ураг тархяа блюдэ дээрэ табижа, дээрэһээнь хайлуулмал тоһо, укроп, мангир гэхэ мэтые хэхэдэ һайн. Хажуудань гарнир болгон, һүндэ, зөөхэйдэ нюхагдаһан хартаабха гү, али шанамал горох, фасоль, морковь гэхэ мэтые табихада болохо.

Энэ онсо һонин эдеэндэ ехэ тоһон, гурил хэрэгтэй болохогүй. Оройдоол 2—3 халбага тоһон хүрэхэ. Тиимэһээ үүсын халуун хаһын үедэ тэрэниие туршажа үзэхыень гэрэй эзэн эхэнэрнүүдтэ дурадхагдана.

«Домоводство» номһоо абтаба.

Эрэлхэг зоригтой хүбүүн

Һалхигүй номгон һаяын нэгэ үдэшэ Татауровай хүдөө ажахын механизаторнуудай һургуулиин курсант Алексей Ревякин һургуули тээшээ гэшхэлжэ ябатараа, үхибүүнэй хашхарха абяа дуулаба:

—Аба- ры-таа! . . . Абарыт! . . .

Шагнаашархаад, абяа гараһан газар тээшэнь харайжа мэдэбэ. Сэлэнгэдэ орошоод, мүльһэнэй эрмэгһээ шагтагалдажа байһан хүнэй шобгошон хүдэлхэнь һарын толондо харагдаба.

Алексей олоншье юумэ бодонгүй, хүбэнтэй хүүртигээ тайлажа хаяад, хүбүүндэ дүтэлбэ. Тиихэтэйнь зэргэ мүльһэн хэмхэржэ, уһа руу унашаба. Мүльһэнһөө шагтагалдаад, торсолдожо байһан хүбүүншье бариха юумэ үгыдөөд, уһа руу шунгахаяа забдаба. Энэ бэрхэшээлтэй үедэ Алексей ганса гараараа хүбүүгээ барижа, нүгөөдөөрөө һамаран, арай шамай гэжэ эрьедэ гараа.

—Хэнэй хүбүүн гээшэбши?

—Коля Ревякин,—гэжэ тэрэ хүбүүн хабжаганан харюусаба. Алексей тэрээндэ хүүртигээ хэдэрүүлээд, гарһаань хүтэлэн, гэр руунь гүйжэрхёо.

Загаһа агнажа ябатараа нүхэдһөө гээгдэһэн тэрэ хүбүүн мүльһэнэй сүмэрхэдэ уһа руу орошоһон байгаа.

Абарагдаһан хүбүүнэй гэртэхин эрэлхэг комсомолдо ехэ баясхалан хүргэбэ.

В. Седунов.

Шэнэ бүлгэм

Дуунай бүхэроссин бүлгэмэй Бурядай таһаг һаяхан байгуулагдаба. Энэ таһагай эмхидхэлэй комитедэй суглаан дээрэ хүдэлмэриинь саашанхи зорилго тухай хэлсэгдэбэ.

Энэ шэнэ бүлгэм композитор, хормейстер, дирижёр, дуушад, уран һайханай бүлгэмэй дуунда хабаадагшад болон хүгжэмшэдые нэгэдүүлэн, ажал хэрэгыень хүтэлбэрилхэ байна.

Дуунай бүлгэмэй гол зорилго юуб гэхэдэ, дуу хүгжэмэй искусствые бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэ, тэрээндэ олониитэ ажалшадые үргэнөөр хабаадуулха болоно. Тиин арад зоной дунда бэлигтэй композиторнуудай зохёоһон дуу, хүгжэм, СССР-эй арадуудай эрхим һайн дуунууд дэлгэрүүлэгдэхэ юм. Тэрэшэлэн һургуулинуудта, дээдэ һургуулида дуу хүгжэм заалгада, дуунай һайндэр, олимпиада үнгэргэлгэдэ онсо анхарал хандуулагдаха байна.

Н. Маторин.

Манай эндэ ямар томо загаһан бииб?

ХИЛМЭ, ТУЛА

ХИЛМЭ (осетр) загаһан манай республикын эгээл томо загаһадай нэгэн болоно. Тэрэнэй утань 3 метр, шэгнүүрынь 200-һаа дээшэ килограмм болодог юм. Хилмэ гол түлэб Байгал далайда амидардаг, түрһөө хаяхадаа майн хахадһаа Сэлэнгэ, Баргажан, Дээдэ-Ангар гэхэ мэтын гол мүрэнүүдтэ ородог байна.

Хилмэ уһанай оёорой амитадые (хорхой), жэжэхэн загаһадые эдидэг. Байгалһаа гараһан зарим хилмэ бусадаггүй, гол мүрэндэ бүхэли наһаараа байрлашадаг. Хилмэ мяханайнгаа шанарай, тарганай талаар эгээл үнэтэй загаһадай нэгэн юм. Энэ загаһа олошоруулхын тулада түсхай хүдэлмэри хэгдэнэ. Гинофаза гэжэ загаһанай ураг тархяар хилмэдэ тарилга хэжэ, түрһэнэйнь болбосоролгые түргэдхэдэг болоо. Мүнөө дээрээ Байгалай хилмые бариха хоригдонхой.

ТУЛА баһал манай эндэхи томо загаһадай нэгэн юм. Энэ загаһан 2 метр утатай, 4 пүүд хүрэтэр тададаг байна. Тула хүйтэн уһатай, түргэн урасхалтай гол мүрэндэ байрладаг загаһан. Тэрэнэй Байгал далайда дайралдахань хомор.

Гол мүрэнэй мүльһэнэй хайлаһанһаа хойшо июнь һарын дүүрэтэр тула түрһөө хаяжа үргэлжэлдэг. Нэгэ тула 30 мянга хүрэтэр түрһэ элһэ-хайр соо буладаг. Тула мяхаша загаһан туладаа элдэб загаһа эдихэһээ гадна, уһан дээрэ һууһан шубуу баридаг байна. Нэгэтэ Сэлэнгэһээ баригдаһан 70 килограммай тулын хото соо аяар 18 омоли байһан гэхэ. Манай республикада тулын олзоборилгодо дуратайшуул олон.

М. БАКУТИН,
биологическа наукын кандидат.

Туристын блокнодһоо

Хитадай түүхэтэ памятнигууд

Пекин хотын түбтэ урдын императорай «Гугун» гэжэ айхабтар ехэ ордон бии. Мүнөө тэрэ ордон музей болгогдонхой. Тэрэ ордон 724 дүрбэлжэн километр талмай эзэлнэ. Энэ Хитадай ниислэл хотын түбдэхи бүхэли ордон—город мүн болоно. Тэрэниие тойроод канал татагданхай.

Энэ гайхамшаг ордон 530-аад жэлэй саада тээ баригдаһан байгаа. Тэрэ ордониие Хитадай ажалшад хэдэн зуун жэл соо бүтээгээ. Тиихэдэнь ёһотой уран гараа гаргажа, Хитадайнгаа заншалта архитектурна дүрсэ маяг шадамараар харуулжа шадаһан байна. Энэ хадаа гайхамшаг ордонуудай бүхэли комплекс, дэлхэйн эгээн шалгарма гоё архитектурна памятник мүн болоно.

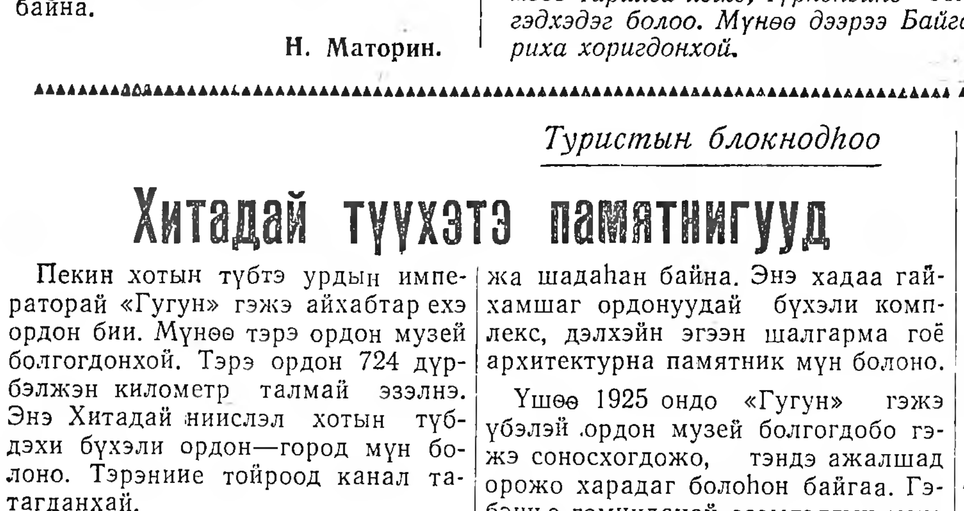
Үшөө 1925 ондо «Гугун» гэжэ үбэлэй ордон музей болгогдобо гэжэ соносхогдожо, тэндэ ажалшад орожо харадаг болоһон байгаа. Гэбэшье гоминданай эзэмдэлгын үедэ музейн үнэтэй сэнтэй эдлэлнүүд хулгайлагдашаһан байха юм. Ордоной олон скульптура болон үнэтэ зүйлнүүдыень гоминданайхидай Тайвань худар абажа ошохые һэдэбэшье һаань, арадай революци илан мандажа, тэрэнииень һаатуулһан байна. 1949 ондо Пекинэй сүлөөлэгдэһэнэй һүүлээр арадай правительство тэрэ ордониие хүрэһөөр заһажа, бүхы экспонадыень наринаар харууһалжа эхилһэн юм. Арад зоной олоороо орожо харахын тулада энэ ордон нээгдэһэн байна.

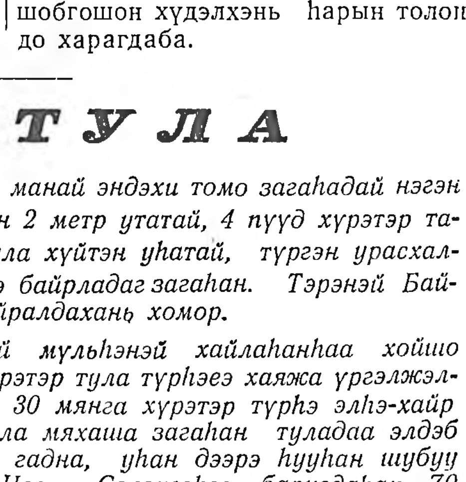
«Гугун» гэжэ ордон хитад арадай искусствын зохёолнуудые хадагалһан гайхамшаг хранилищи мүн болоно. Эндэ үшөө манай үе сагай урда тээ шулуугаар, шабараар хэгдэһэн статуэткэнүүд, скульптуранууд бии. Мүн тэндэ урда сагай амһартанууд, шулуугаар, заанай яһаар хэгдэһэн хүнэй дүрсэнүүд, торгоор нэхэгдэһэн гайхалтай һайхан картинанууд бии байна.

Хитадай мастернуудай үшөө 18-дахи зуун жэлдэ хэһэн часынууд болон механическа нааданхайнуудай ехэ һонирхолтой коллекци ордон дотор суглуулагданхай. Тэдэ часынуудые удаан саг соо хаража һонирхохоор. Юуб гэхэдэ, часын сохижо эхилхэлээр үүдэниинь тайлдажа, шубуудай, эрбээхэйн, хүнэй дүрсэ харагдадаг, Хитадай тарягашад болон городой ремесленнигүүдэй ажабайдалһаа һонирхолтой сценэ харагдашадаг юм. Тэдэнь булта амиды юумэд шэнгеэр үзэгдэнэ. Тэндэ оньһон аргаар хүдэлдэг дүрсэнүүд бии. Тэдэнь элдэб маягай фокус харуулдаг байна.

Советскэ Союзһаа, арадай демократиин оронуудһаа, капиталистическэ болон колониальна оронуудай ажалшан арадһаа хитад арадта бэлэглэһэн бэлэгүүд тусхай гэр дотор табяатай. Тэндэ картинанууд, скульптуранууд, уралалай искусствын элдэб зүйлнүүд харуулагдана. Советскэ бэлэгүүдэй зал дотор «Дайнай һүүлдэхи амаралта» гэһэн уран зурааша Непринцевэй зураһан зураг, Грузиин мастернуудай нэхэһэн В. И. Ленинэй портредтэй ковёр, Мао Цзэ-дунай портрет болон бусад һонин зүйлнүүд харуулагдана.

«Гугун» гэжэ үбэлэй ордон Пекинэй ажалшадай амардаг үзэсхэлэн гоё газарынь юм.

Зураг дээрэ: 1. «Гугун» гэжэ үбэлэй ордон дотор. 2. «Гугун» гэжэ үбэлэй ордоной дэргэдэ табигдаһан алталмал скульптура.

О. Березков.

Һарада вулкан тэһэрээ

Вулканиие шэнжэлэгшэ астроном, физико-математикын эрдэмэй доктор Н. А. Козырев һарада вулканай тэһэрдэг үзэгдэлые тодоруулба. Тэрэ Крымэй астрономиин обсерваториһоо һаяхан бусажа ерээ. Тэндэ байхадаа СССР соо эгээн ехэ 50 дюймын рефлектороор астрономическа ажаглалта хэһэн байна. Н. А. Козырев ТАСС-эй корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө иигэжэ хэлэбэ:

—Һара гээшэ замбуулинда байдаг ямаршье амидаралгүй, хооһон түби дайда хэн гэжэ мүнөө хүрэтэр тоологдодог байгаа. Тиимэһээ һарада вулканшье байдаггүй гэдэдэг һэн. Гэбэшье, үнгэрэгшэ жэлдэ Америкын астроном Альтер обсерваториһоо һарын зураг буулган абаһан байна. Тиихэдэ тэндэ газ гаргадаг вулканай нүхэн бии гээшэ ха гэжэ ажаглаһан байгаа.

Тэрэ ушар һарые спектральна аргаар шэнжэлхэ гэһэн һанал намда түрүүлһэн һэн, гэжэ нүхэр Козырев хөөрэнэ. Тэрэ хүдэлмэри эрхилхэ арга Крымдэ бии байгаа. Юуб гэхэдэ, тэндэ хүсэ ехэтэй телескоп бии. Гурбан долоон хоног соо хэгдэһэн ажаглалта 20 шахуу зураг абаха аргатай олгоһон байна. Ноябриин 3-да Москвагай сагаар 4 час багта хэгдэһэн зураг вулканай хаяһан бурмын гол оройе тудаһан байха юм. Тэрэнэй орой улаабтар гү, һулараа гэһэн ягаан туяа татуулһан байна. Тэрэ үдэр зургаан часай һүүлээр тэндэһээ хоёр дахин шахуу хүсэтэй туяа харагдаһан байна. Энэ үедэ бурмын орой дээрэ углеродоор гэрэлтэһэн зурлаа болон тэрэнэй шилжэлгэ харагдалсаа. Һүүлээрнь энэ үзэгдэл саашадаа замхажа, хэгдэһэн зураг юрын байдал харуулба.

Хэгдэһэн ажаглан шэнжэлэлгэ хадаа һарада вулканай тэһэрдэг байһые харуулха бүхы үндэһэ һууриин бии байһаниие гэршэлнэ гэжэ эрдэмтэ хөөрэлдөөнөй түгэсхэлдэ хэлэнэ.

—Һарада вулканай тэһэрһэн ушарые шэнжэлэлгэ, тусхайлан хэлэхэдэ юртэмсын бүридэлгэ, мүн планетэнүүд хоорондын аяншалга ерээдүйдэ хэлгэдэ эрдэм ухаанай талаар ехэ һонирхолтой байна. Энээнэй урда һара тухай ойлгомжо оройдоо буруу байгаа гэжэ хэлэжэ шадаха болообди,—гээд СССР-эй Наукануудай Академиин астрономическа Соведэй түрүүлэгшэ, Академиин гэшүүнэй корреспондент А. А. Михайлов ТАСС-эй корреспондентын асуудалда харюусаһан байна. (ТАСС).

Тобшохоноор мэдээсэхэдэ...

☆ Түмэр замай Горхоной дистанциин юһэдэхи околотко замаа хүсэд заһажа, үбэлэй үеын хүдэлмэридэ бэлэн болгобо.

Т. Сергеев.

☆ Баргажан Адагай загаһанай комбинадай нүхэр Бондаренкын даадаг губшуурщадай бригада нэгэ губшалгаар 41 центнер загаһа барижа тушааба.

И. Этингов.

☆ Зэдын аймагай «Октябрь» колхозой комсомол-залуушуулай һаалиин гүүртынхид һү һаалгые нёдондонойхиһоо хоёр дахин шахуу ехэ болгобо.

С. Табдаев.

АЛУУРШАД СААЗАЛАГДАА

Сергей Антонович Михеев, Василий Иванович Вторушин гэгшэд дура зоргондоо ошожо, хүдэлмэрөө хаяад, ходо архи уудаг болоһон байна.

Архидалгань улам саашаа үргэлжэлбэ. Нёдондо түрмэһөө табигдаһан Петр Иваницкий гэгшэ тэдээнтэй нүхэсэбэ. Эдэ гурбан хулгай хэдэг, хүниие тонодог болоо һэн.

Һүниндөө дээрмэ хэжэ, хүнүүдэй пальто, часы, костюмынь абадаг болоо. Столовоһоо хүнэй пальто хулуугаа. Хулгайлһан юумэеэ худалдаад, архи болгожо залгидаг байба.

Вторушин Михеев хоёр Улан-Удын «Рекорд» ресторанда архидаад, һүниин хоёр часта бусажа ябатараа Улан-Удын Набережная гудамжада Р. гэгшые хутагаар хадхажа алаһан байха юм.

1958 оной июль һарада алууршад Вторушин, Михеев гэгшэдэй шүһата харгы элиржэ, советскэ сүүдэй урда зогсоо һэн.

Бурядай АССР-эй Верховно сүүд «Хүниие зорюута алаһанай түлөө хуулиин харюусалгые шангадхаха тухай» СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1954 оной апрелиин 30-най Указые хэрэглэн, РСФСР-эй УК-гэй 1-дэхи частиин «а» пунктын 136-дахи статьягай үндэһөөр Михеев Вторушин хоёрые хуулиин дээдэ хэһээлтэдэ хабаадуулжа, буудажа алахаар шиидхэһэн байна.

РСФСР-эй Верховно сүүд тэрэ шиидхэбэриень хүсэндэнь үлөөгөө. Тиигэжэ сүүдэй шиидхэбэри гүйсэдхэгдэбэ.

К. Шагдуев, БурАССР-эй Верховно сүүдэй гэшүүн.

СОНОСХОЛ

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум понедельник, среда, пятница бүридэ үдэшын 6-һаа 8 час хүрэтэр эрхэтэдэй орожо уулзаха саг нэмэжэ тогтоогоо. (Соведүүдэй 1-дэхи Байшан, 43-дахи таһалга, телефон 42-61).

Редакторай орлогшо
С. Б. БАЛЬЖИНИМАЕВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов партийной жизни и экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35-14, культуры и быта—34-05, писем трудящихся и переводов—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н00896. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 4716.